

JÖNKÖPING UNIVERSITY

*School of Education and
Communication*

”Det är inte möjligt för er att ge era hustrur lika behandling i allt”

En analys av muslimska feministiska författares syn på polygami

Delkurs: Uppsatskurs

Kurs: Religionsvetenskap 61-90

Författare: Rickard Serrander

Examinator: Jennie Ahlgren

Handledare: Rickard Lagerwall

Termin: VT 16

ABSTRACT

Rickard Serrander

”Det är inte möjligt för er att ge era hustrur lika behandling i allt”

”And you will never be able to be equal [in feeling] between wives”

En analys av muslimska feministiska författares syn på polygami

Antal sidor: 47

A analysis of islamic feminist writers view on polygamy

The discussion of Islam and their view of the Koran is constantly ”under fire” where everyone has an opinion, even the non-muslims. In this paper, the goal was to find out how the believers themselves interpret and see the Koran. The focus of this study is mainly on two suras in Koran, sura 4 verse 3 and sura 4 verse 129. The purpose of the study is to analyze the Muslim feminist authors’ views on polygamy and their focus on the two suras. The material is from four different feminist authors that writes about polygamy, their view and opinion on polygamous marriages and about the polygamous message in the Koran. The study demonstrates that the feminist authors argue from similar basis when discussing polygamy. The two most common arguments that the authors use is argument of fairness, where there is no logic to why, the otherwise so fair God, isn’t it then it comes to the terms of polygamy. Another argument that the authors bring up is the evolutionary argument, which the authors believe that the interpreters of the Koran in the present should take into account the historical development when they interpret the suras. The four different authors bring up similar arguments but different views on how polygamy in Islam and in the Koran should and can be interpreted.

Sökord: islam, polygami, muslim, feminism, sharia, koranen

Keywords: islam, polygamy, muslim, feminism, sharia, Quran

Innehållsförteckning

Inledning	4
Syfte	5
Frågeställningar	5
Avgränsningar och material	5
Metod och teori	6
Tidigare forskning	8
Feminism inom islam	8
Muslimska kvinnors mänskliga rättigheter	10
Muslimska kvinnor mellan tro och sekulariserade stater	12
Bakgrund	13
Om författarna	13
Fatima Mernissi	13
Sedigheh Vasmaghi	14
Amin Wadud	15
Asma Barlas	16
Islamisk lag gällande polygami i världen	16
Muslimska feminismen grund	18
Resultat	20
Hur ser de muslimska feministiska författarna på polygami inom islam?	20
Fatima Mernissi	20
Sedigheh Vasmaghi	24
Amina Wadud	30
Asma Barlas	32
Vilka argument används av de muslimska feministiska författarna för polygamins kvarvarande eller avskaffande?	35
Hur ska man enligt de muslimska feministiska författarna se polygami i det moderna islam?	38
Skiljer sig författarnas åsikter åt?	40
Avslutande analys	41
Käll- och litteraturförteckning	44
Källor:	44
Litteratur:	44
Webbadresser	45
Bilaga 1: Didaktisk förankring	47

Inledning

Om ni är rädda att inte kunna behandla de faderlösa med rättvisa, tag då [andra] kvinnor som är tillåtna för er till hustrur - två eller tre eller fyra; men [begränsa er till] en enda om ni inte tror er om att kunna behandla dem alla lika - eller [vänd er till] någon av dem som ni rättmätigt besitter. Detta gör det lättare för er att undvika partiskhet.¹ (Koranen 4:3)

Det är inte möjligt för er att ge era hustrur lika behandling i allt, hur uppriktigt ni än önskar det; men ge inte era känslor [för en] så tydliga uttryck att ni lämnar den [andra] i ovisshet [om vad ni känner för henne]. Men om ni lägger till rätta det som ni har brustit i och fruktar Gud [skall ni se att] Gud är ständigt förlåtande, barmhärtig.² (Koranen 4:129)

En god vän till mig är muslim och vi diskuterar allt mellan himmel och jord och ibland kommer vi in på islam. Jag hade precis läst Espositos bok *Women in Muslim family law*, där han skriver om polygami inom islam. Esposito menar att det finns meningsskiljaktigheter inom islam om vad vers 3 sura 4 egentligen handlar om och att vers 129 sura 4 kanske egentligen motsätter sig 4:3.³ Jag frågar min vän om just den versen och han ber om att få återkomma då han själv inte var helt säker och inte ville svara förrän han var det. Efter att han pratat med en av sina lärda så menar han att versen 4:129 handlar om kärlek medan 4:3 handlar om det materiella, såsom bostad till exempel. Detta gjorde mig nyfiken, hur kommer det sig att det bara är männen som kan gifta sig med, två, tre eller fyra fruar och inte tvärt om? Det gjorde att jag ville ta reda på mer om polygami inom islam och hur kvinnorna ser på det.

Men för att göra det vetenskapligt intressant så valde jag att läsa om vad feministiska muslimska kvinnor och även erkända författare ansåg om polygami. I Sverige är polygama äktenskap förbjudna enligt lag⁴ men det finns undantag för dem som redan är gifta och kommer till Sverige från annat land. Inom islam är polygami tillåtet, men hur ser egentligen feministiska muslimska författare på detta? Det ska ni få svar på i den här studien.

¹ Bernström, Knut, Mohammed, *An-nisa' (Kvinnan)*, Koranensbudskap.se, 2006, sura 4:3
<http://www.Koranensbudskap.se/translations.aspx?chapterID=4&langID=>, hämtad 2016-05-09

² Ibid., 2006, sura 4:129

³ Esposito, John L & DeLong-Bas, Natana J, *Women in Muslim family law*, 2001, s. 4, 19, 48

⁴ Sveriges riksdag, *Om brott mot familj*,

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700, hämtad 2016-05-09

Syfte

Syftet med uppsatsen är undersöka hur muslimska feministiska författare ser på polygami inom islam samt att ta reda på vilka argument de muslimska feministiska författarna använder sig av för polygamins kvarvarande eller avskaffande. Syftet är också att söka reda på hur man, enligt de muslimska feministiska författarna, ska tolka polygami i det moderna islam och om författarnas åsikter skiljer sig åt.

Frågeställningar

1. Hur ser de muslimska feministiska författarna polygami inom islam?
 - A. Vilka argument används av de muslimska feministiska författarna för polygamins kvarvarande eller avskaffande?
 - B. Hur ska man, enligt de muslimska feministiska författarna, tolka polygami i det moderna islam?
2. Skiljer sig författarnas åsikter åt?

Avgränsningar och material

Materialet som har används i uppsatsen är böcker skrivna av fyra feministiska muslimska författare och deras syn på polygami i islam. Den första av författarna är den iranska advokaten, forskaren och läraren Sedigheh Vasmaghi, den andra är den marockanska sociologen Fatima Mernissi, den tredje är den amerikanska islamologiprofessorn Amina Wadud och den fjärde är Asma Barlas, pakistansk professor och programchef på Center of the Study of Culture, Race, and Ethnicity på Ithaca College. Barlas definierar inte sig själv som feminist men då hennes texter används och diskuteras i feministiska kretsar och andra definierar henne som feminist har även jag valt att benämna henne som feminist. Valet av böcker har begränsats dels på grund av att vissa av författarna har ett annat modersmål än svenska eller engelska. Därför begränsas valet av böcker till att de antingen är skriva på engelska eller har översatts till engelska. Jonas Svensson skriver att engelskan har kommit att bli huvudspråket för internationell kommunikation, det har också kommit att blir det främsta språket inom gränsöverskridande kommunikation inom religiösa frågor både bland muslimer och icke-muslimer.⁵

Vilket leder till att böckerna inte behöver förlora tyngd i sina påståenden på grund av att de är översatta till engelska. Avgränsningen av böcker har också gjorts utefter de böcker där de muslimska författarna tar upp polygami. Jag har också valt att välja muslimska kvinnliga författare

⁵ Svensson, Jonas, *Women's human rights and Islam: a study of three attempts at accommodation*, 2001, s. 12

för att på så sätt få deras syn på polygami, dels för att det är männen som har ensamrätt till månggifte i islam, och dels för att det oftast är män som har tolkat lagarna i islam. Nu kan det istället vara intressant och se vad intellektuella muslimska feministiska författarinnor har att säga om just polygami inom islam.

Metod och teori

Den teoretiska och metodologiska utgångspunkten tar sitt avstamp i Svenssons avhandling *Women's human rights and Islam: a study of three attempts at accommodation*. Frågeställningar besvaras ur en kvalitativ textanalys med vissa diskursanalytiska tendenser. Simon Lindgren påvisar att i en diskurs så fokuserar man på individen, grupper eller fenomen inom samhället.⁶ Även Rosalind Gill menar att en diskursanalys bygger på social konstruktivism som innebär att kunskap är något som är socialt konstruerat och att vi förstår världen annorlunda beroende på var ifrån vi kommer och vilka sociala och historiska processer som påverkat oss.⁷

I Svenssons avhandling diskuteras begreppet religion samt utifrån vilka sätt det går att observera religion på. Enligt Jan Hjärpe så istället för att studera religion på det normativa sättet, som att se till en religions ritualer, trossystem och dogmer, så är det de *sociala fenomenen* som är inbäddade i relationer och sociala strukturer som är det intressanta och Svensson använder även detta i sin teori.⁸ Metoden som använts i den här studien är att analysera de fyra författarna och deras åsikter, se hur de behandlar begreppet polygami inom i islam och hur *de* menar att det påverkar det muslimska samhället, både i modern samt historisk social kontext. Författarna har fokuserat både på individerna, samhället och hur de påverkas av polygami. Svensson menar att uppfattningen som innehas av anhängare i en viss religiös tradition är, för just dem, religiösa sanningar. Religiös korrekthet och de konstruktioner som senare återskapas och utmanas i de sociala interaktionerna. Svensson menar att aspekten på sociala förändringarna gör att religioner förändras med den.⁹

För de religiösa utövarna är social integration och religiös tradition åtskilda. Svensson skriver att det beror på att den sociala kontexten som religionstraditioner ter sig i, ser olika ut i olika sociala sammanhang som sedan kan relateras till sociala variabler såsom, klass, status, kön och etnicitet. Han förklarar det genom att en viss religiös tradition bara kan fungera i ett visst socialt sammanhang, för att på så sätt legitimera den redan existerande sociala institutionen och på så sätt

⁶ Lindgren, Simon. Textanalys. I Fangen, Katrine & Sellerberg, Ann-Mari (red.), *Många möjliga metoder*, 2011, s. 270

⁷ Gill, Rosalind, Discourse Analysis, I Martin W. Bauer, & G. Gaskell (red.), *Qualitative Researching with Text, Image and Sound*, 2000, s. 173

⁸ Svensson, 2001, s. 14; Hjärpe, 2002, s. 10

⁹ Ibid., 2001, s. 14

ge de normer som existerar en personlig mening. Därför kan en religiös tradition i sin handling eller sina ord fungera på så sätt att den är samhällskritisk och pekar på skillnader mellan ideal och verklighet.¹⁰

Det ”sanna” islam är föränderlig precis som andra religioner och Hjärpe skriver att inom islam finns många olika tolkningar och varje sådan ”tolkning” kan ses som en användning i en konkret situation.¹¹ Islam är beroende av olika samhällen och sociala uppsättningar. Att islam är påverkad av dessa sociala uppsättningar och att det finns skillnader inom religionen som är beroende av dessa uppsättningar, är allmängiltigt i den akademiska världen enligt Svensson. Det har gått så pass långt att man ibland pratar i plural när man pratar om islam, som ”islamer”. Han skriver också att vad som kan anses vara det ”rätta” av dessa olika trossystem är irrelevant i hans studie.¹² Denna studie kommer inte heller att titta efter vad som kan ses som det ”rätta” utan bara förhålla sig till det som författarna skriver samt vilka metoder de använder i sina argument angående polygami. Svensson skriver att synen på mångfald, ”islamer”, inom islam inte delas av majoriteten av muslimer då de uppfattar sig som en enhetlig religiös tro som ligger till grund för *umma*, världsvid muslimsk religiös gemenskap. Svensson menar att till viss del så finns det en grund för denna uppfattning då det finns vissa grundläggande förutsättningar inom islam som delas av majoriteten av muslimer runt om i världen. Därför är det möjligt att tala om den ”muslimska världen” i ett ideologiskt eller kulturellt sammanhang, snarare än geografiskt.¹³ I den här studien så kommer jag att använda begreppet ”muslimska världen” då författarna skriver om islam både ur ”den värdsliga muslimen” och ”individens”. Författarnas ursprung varierar, därför kan även Svenssons teori appliceras i den här studien.

I sin avhandling tar Svensson upp några exempel på ideologiska och kulturella likheter mellan olika muslimer. Bland majoriteten av muslimer så anses Koranen vara Guds oförfälskade ord och profeten Muhammed anses som både grunden till den gudomliga uppenbarelsen och som ett styrande ideal i både ord och handlingar. Det finns en delning mellan shia och sunni och deras historiska tradition skiljer sig åt. Dock så skiljer sig inte de historiska idealen skriver Svensson. Inom islam finns det vissa regler och lagar som alla muslimer måste följa och som utgör en grunduppfattning inom islam. För muslimer är det den eviga och gudomliga lagen, *sharia*, som blir

¹⁰ Svensson, 2001, s. 14

¹¹ Hjärpe, 2002, s. 10-11

¹² Svensson, 2001, s. 15

¹³ Ibid., 2001, s. 15

tillgänglig via de religiösa källorna.¹⁴ De författare som är med i studien utgår från Koranen och *sharia*- lagarna när de diskuterar polygami och dess funktion och kvarvarande i islam. Versen som handlar om polygami är densamma i alla de fyra författarnas fall, trots deras olika ursprung runt om i världen.

Svensson applicerar sin teori på hela den muslimska världen och framför allt kvinnors mänskliga rättigheter i islam medan den här studiens fokus är på vad författarna anser om polygami. Det som dock kan sägas är att alla fyra författare är inne på kvinnors rättigheter och den ”muslimska världen” i stort, så därför är hans teori, trots det större perspektivet, inte felaktig att använda även i den här studien. Islam kan inte sägas vara en enhetlig religion men deras grundpelare diskuteras fortfarande och deras ideal är desamma världen över även om de inte är geografiskt samlade. Detta beror mycket på, som Svensson skriver, att de har sin *sharia*-lag som de följer och utgår ifrån Koranen, som är densamma bland muslimer världen över.

Tidigare forskning

Feminism inom islam

Den muslimska feminismen är inte enhetlig och hur feminister inom islam tolkar islam skiljer sig åt skriver Svensson. Dock skriver han att trots att den inte är enhetlig så går det ändå att finna ett par linjer och göra en sammanfattning på de främsta argumenten som används bland de tolkande feministerna. Den viktigaste källan som feministerna använder sig av i sina tolkningar av islam är framför allt den tolkning där man betraktar Koranen, Guds ord, som den första och främsta källan. Svensson påpekar att till exempel *Sisters in Islam*¹⁵ menar att i Koranen så finns den ”sanna” islam och (det?) muslimska feminister motsätter sig är alla de sedvänjor som andra religioner och innovationer påverkat islam utifrån och som inte står i Koranen. Koranen präglas av jämlikhet mellan man och kvinna och därför kan den inte användas för att legitimera kvinnoförtryck skriver Svensson att *Sisters in Islam* menar. En nytolkning av Koranen skulle innebära att resultatet blir ett islam som bättre stämmer in på det Gud ville från början och kvinnor kommer därmed att få tillbaka de rättigheter som patriarkatet berövat dem.¹⁶

¹⁴ Svensson, 2001, s. 15

¹⁵ Sisters in Islam är en organisation som arbetar för att betona kvinnors rättigheter inom islam. De omtolkar Koranen och hadith och tittar på om Koranen verkligen förtrycker kvinnor och deras rättigheter. En rad olika muslimska kvinnor är med i organisationen. En av dem är Amina Wadud som ni kan läsa om längre ner i studien. Sistersinislam.org, *The SIS story*, <http://www.sistersinislam.org.my/page.php?35>, hämtad 2016-05-03

¹⁶ Svensson, Jonas, *Muslimsk feminism: några exempel*, 1996, s. 151

För muslimska feminister så används inte *hadith*-litteraturen lika frekvent som Koranen och den har inte lika hög status. Dock används litteraturen men då i den bemärkelsen att man vill stärka det positiva som gör att feministernas egna tolkningar av Koranen förstärks för att visa profetens inställning och karaktär emot kvinnor i allmänhet, skriver Svensson. De feminister som tar upp de negativa sidorna gör det på så sätt att de sedan kan avfärda dem antingen som irrelevanta eller som falska, menar Svensson. De muslimska feministernas användande av historien och historiska personer är normerande och till för att påvisa islams ”anda”. En grundläggande förställning bland muslimska feminister är att förhållandet för kvinnors rättigheter försämrades efter det att profeten dog vilket har resulterat i att profetens levnadsår ses som en slags ”guldålder”, skriver Svensson.¹⁷

Den bild om islam som muslimska feminister beskriver kan ses som konstruerad utifrån ett urval och en läsning av källor som är sedda med sådana ögon, som är präglade av en redan bestämd uppfattning. Även om det kan vara en konstruktion av profeten och hans samtid behöver det inte innebära att den är falsk. Dock så är dess främsta syfte att styrka de muslimska feministernas argument i debatten fortsätter Svensson.¹⁸ Två personligheter som ofta används för att påvisa hur den normerande muslimen skall vara är profeten och profetens fruar. Profeten ses som feminist både i sitt förhållande till sina fruar och till kvinnor i allmänhet. Profeten presenteras som en normerande man, som dagens män borde efterfölja, mild, påverkbar och en man som lyssnar på sin hustru och andra kvinnor i sin omgivning. Profetens fruar däremot är de som bekräftar de muslimska feministernas arbete genom påstådda kunskaper om Koranen och islam. Profetens fruar sägs ha handlat självständigt, feministiskt medvetet och fräckt.¹⁹

Även andra starka och självständiga kvinnor under historiens gång har lyfts fram av feministerna skriver Svensson. Dessa kvinnor ska ses som normerande för hur en muslimsk kvinna skall arbeta för den feministiska saken och som bevis för att den kampen inte är tagen från väst utan något som funnits i islam sedan tidens början. Gud själv framställs bland muslimska feminister som positivt inställd till den feministiska saken och dess tidiga arbete.²⁰

Ett antagande som många gör är att religionen ska definiera kvinnans ställning och roll i samhället, vilket enligt Svensson inte alltid är fallet. Det finns vissa muslimska feminister som menar att man ska åtskilja islam och kvinnans ställning i samhället. Dessa feminister håller sig till en så kallad

¹⁷ Svensson, 1996, s. 152-153

¹⁸ Ibid., 1996, s. 153

¹⁹ Ibid., 1996, s. 153

²⁰ Svensson, 1996, s. 153-154

sekulariserad hållning, om inte anti-religiös, menar Svensson. Det ska sägas, fortsätter han, att den dominerande inställningen är att religionen och kvinnofrågan hör ihop. De regler som har ändrats för kvinnors rättigheter och skyldigheter under de senaste århundraden har setts och ses som ett yttersta hot mot den muslimska världen. Ett feministiskt antagande är just att män och kvinnor enligt islam är jämlika, allt annat är misstolkningar. Vikten av dessa antaganden kan man se i urvalet av verser och traditioner som muslimska feminister väjer att kritisera och omtolka. Den svåraste målgruppen för feministiska muslimer att nå är de som fortfarande går runt med tankarna om att Koranen skulle se olika värden på kvinnor och män detta, menar Svensson, får konsekvenser i det dagliga livet.²¹

Muslimska kvinnors mänskliga rättigheter

Svensson har även skrivit en avhandling om kvinnors mänskliga rättigheter inom islam. I sin avhandling har han med tre olika personer och deras syn på hur islam hanterar både mänskliga rättigheter men framför allt kvinnliga mänskliga rättigheter. Det Svensson frågar sig är hur man ska tolka de muslimska källorna med utgångspunkt i redan existerande internationell standard vad det gäller jämlikhet mellan kön och kvinnors rättigheter. Målet med studien är att titta på hur den islamiska debatten ställer sig gentemot den internationella, i sin syn på kvinnors mänskliga rättigheter.²² Svensson utgår från tre olika personerna i sin studie, Fatima Mernissi, Riffat Hassan och Abdullahi Ahmed an-Na'im.

Enligt Svensson så menar alla tre att man måste gå "tillbaka till källan" för att på så sätt återigen finna islams grund. De menar att det behövs en omtolkning och de förkastar den tolkning som tidigare har gjorts. Speciellt den från de tidiga muslimska samhällena, då dessa tolkningar inte passar in i dagens samhälle, enligt Svensson. Koranens texter spelar en viktig roll när det kommer till utformningen av islam och dess väsen. Enligt Svensson menar alla tre att islams innersta "ande" och "etik" finner man i Koranen. Det gör att Koranen står "högre" än andra texter och att de tre delar mening med många andra som tolkar Koranen med "liberala ögon" just när det kommer till att uppfatta dess budskap. Orden "ande" eller "etik" är viktiga när man hanterar Koranens verser och speciellt de verser som visar misogyni mot kvinnor eller förhåller sig problematiska till kvinnors mänskliga rättigheter.²³

Jämställdhet, menar Svensson, är en viktig del av "ande" eller "etik". Då vissa av bestämmelserna i källorna kan vara sådana som bedöms som icke-relevanta i dagens muslimska länder så är det ett

²¹ Svensson, 1996, s. 155-156

²² Svensson, 2001, s. 9

²³ Ibid., 2001, s. 205

måste att tillämpa antingen ”etik” eller ”ande” för att på så sätt finna de relevanta sanningarna i dagens islam. De tre författarna påvisar att det finns en kontakt mellan, jämställdhet för könen, de troende inför Gud och den sociala jämställdheten i både rättigheter och skyldigheter. Dock skriver Svensson att denna kontakt mellan dessa inte är självklar bland alla muslimer. Det ska också nämnas att ingen förkastar Koranen som en gudomlig uppenbarelse det är förståeligt skriver Svensson, eftersom ett godkännande av Koranens texter som Guds ord är en förutsättning för att de ska få delta i samtida islamska diskurser.²⁴ Hade de nekat till att det inte är Guds ord hade risken för uteslutning varit stor och deras budskap hade haft det svårt att nå ut.

Svensson påpekar, trots att de alla tre presenterar en aktuell situation i dagens muslimska länder och att de i grunden presenterar islam som en religiös tradition med sociala funktioner i ett modernt samhälle, så skiljer sig deras syn på hur det påverkar samhället och de sociala funktionerna. Det viktiga som alla tre, Mernissi, Hassan och an-Na'im, står för, framhäver Svensson, är det muslimska budskapet, där det sker en progressiv social förändring, rätten till individuell autonomi och friheten att välja själv, rätten att slippa tvång, avsaknaden av hierarkier, könsneutral jämlikhet och inkludering. De tolkningar av islams budskap som inte stämmer överens med dessa budskap ska avvisas som felaktiga.²⁵

Den mänskliga civilisationen och dess evolution är den primära och den legitima källan när det ska utvärderas vad som är korrekt islam. Svensson skriver att korrekt islam är i ständig förändring då historien ständigt förändras. Därför ska andra källor vara sekundära och fungera endast som hjälpmedel för att kunna fullborda tolkningen. Med tiden har internationella mänskliga rättigheter kommit att bli allt mer aktuella och detta förklarar man genom att det är delar av Guds ständiga avslöjanden till mänskligheten som fortfarande pågår, menar Svensson.²⁶ Påverkan av religiösa influenser, värden och uppförande bland muslimer motiveras via tolkningen av källorna och då ska de tillmötesgå de kvinnliga mänskliga rättigheterna.²⁷ Religiösa sanningar har en viktig och icke vikande roll i relationsstrukturer mellan människor och dess rättigheter. Att placera fundamentala mänskliga rättigheter i en kontext med den gudomliga planen överensstämmer med den naturliga lagen och logiskt tänkande. Båda dessa är försök att berättiga de mänskliga rättigheterna och visa på det viktiga i att tillgodose mänskliga rättigheter i den Gudomliga lagen, *Sharia*.²⁸

²⁴ Svensson, 2001, s. 205-206

²⁵ Ibid., 2001, s. 210-211

²⁶ Ibid., 2001, s. 211

²⁷ Ibid., 2001, s. 213

²⁸ Ibid., 2001, s. 213

Det historiska islam anses ofta som islams ”guldålder” med sina moraliska ideal och exemplariska modeller för individuella eftersträvande i det tidiga Medina. Dock ska det sägas att dessa ideal inte borde vara något att eftersträva i dag, då det inte går att jämföra de muslimska historiska idealen med dagens samtida situationer där fokus är på sekularisering, demokrati och respekt för mänskliga rättigheter. De får inte bli marginaliserade och de religiösa källorna kan inte utgöra grunden i en rättvis lagstiftning i ett modernt samhälle.²⁹ Svensson påpekar att när Mernissi, Hassan och an-Na’im skriver i sina texter om kvinnors mänskliga rättigheter i islam så handlar det främst om kvinnors rättighet och frihet att slippa bli diskriminerade, utsatta för våld i hemmet och tvingas till underkastelse åt männen. Därför ska deras tolkningar kunna ge en tydligare bild och vara ett alternativt hjälpmedel i förståelsen av islam vid fall då legitima juridiska, politiska och sociala diskrimineringar sker.³⁰

Muslimska kvinnor mellan tro och sekulariserade stater

Det var inte länge sedan som Frankrike förbjöd hijab/nijab och detta gjorde att diskussionen återigen väcktes om relationen mellan stat och religion. Speciellt i diskussionen som handlar om religion i det offentliga rummet och de kulturella skillnaderna borde få ett erkännande vore en självklarhet, framhäver Eva Pförtl.³¹ I Egypten är slöjan i offentliga skolor inte bara konsekvent med islamsk lag utan också en rättighet då det korrelerar med deras syn på yttrandefrihet och religionsfrihet.³²

Detta har lett till, fortsätter Pförtl, långtgående förändringar av båda rättssystemen, både det inom staten och de religiösa lagarna. Rättssystemet kretsar mycket kring reglering av kvinnor och familjen vilket gör att de placeras i centrum för debatten, då gällande frågor om kulturella skillnader och i vilket utsträckning dessa bör erkännas av det statliga rättssystemet. Flera frågor uppkommer i och med denna debatt, skriver Pförtl, hur långt bör den formella lagen gå i sitt försök att begränsa de rättsliga konsekvenserna av religiös och sociokulturell mångfald? I vilken utsträckning kan en stat, oavsett sekulär eller inte, ha makten och legitimiteten till att genomdriva rättslig enlighet? Allt detta enligt Pförtl.³³ Alltså, kan en stat verkligen ha makten att forma alla medborgare efter en och samma lag även om den då skulle bryta mot de religiösa tillbud som finns i de olika religionerna.

²⁹ Svensson, 2001, s. 214

³⁰ Ibid., 2001, s. 215

³¹ Eva Pförtl är, direktör på institutet för politiska studier, direktör på centrum för italienska - romenian studies och professor i konstitutionell rätt av minoriteter och grupper.

³² Pförtl, Eva, *Muslim women between secular state and religion*, 2012, s. 342

³³ Ibid., 2012, s. 342

Pförtl föreslår att ska man bidra till att förbättra skyddet av kvinnans rättigheter och hon skall ses jämlik och med värdighet i båda systemen, den civila rätten och den religiösa, så måste en mångfaldig institutionell strategi för integration skapas, där ett gemensamt styre krävs för att integrationen skall blir fullständig. Pförtl skriver att sharialagarna fyller ett viktigt behov hos de muslimska kvinnorna trots att många av dem vill se reformer.³⁴ För att bidra till att förbättra skyddet av kvinnors jämställdhet i båda systemen behövs ett tillvägagångssätt där man reglerar de religiösa med de sekulära rättskällorna, för att på så sätt ge kvinnorna ett större skydd utan att de ska behöva bryta mot sin tro, menar Pförtl.³⁵ Hon skriver dock att det är omöjligt att både ta hänsyn till den religiösa mångfalden och jämställdheten på samma gång.³⁶

Bakgrund

Om författarna

Fatima Mernissi

Fatima Mernissi (1940-2015) var en marockansk sociolog och speciellt inflytelserik inom muslimsk feminism. Hon var en engagerad debattör i frågor om demokrati i den muslimska världen samt relationen mellan öst och väst.³⁷ Hon växte upp i ett harem³⁸ tillsammans med sin mormor i Fez, Marocco. Mernissi beskriver i sin bok *Shahrazad reser västerut* att när hon åkte runt i väst för att promota sin nya bok märkte hon att manliga journalister log medan de sa ordet harem. Hur kan någon le när man nämner ett ord som är synonymt med fängelse? skriver Mernissi. Hon skriver att något som hennes mormor lärde henne var att omvandla chock till att istället visa en mottaglighet och vilja att lära sig något av de nya erfarenheterna.³⁹

Mernissi uppmuntrades av både sin mor och sin mormor att delta i koranstudier och nationalistiska skolor där hon studerade tillsammans med pojkar. Hon utbildade sig senare till sociolog på Muhammed V universitetet och tog sedan en doktorsexamen på Brandeis University i USA.⁴⁰ Mernissi själv menade att hon tillhörde den generationen som kunde dra nytta av det nationalistiska

³⁴ Pförtl, 2012, s. 347

³⁵ Ibid., 2012, s. 349

³⁶ Ibid., 2012, s. 350

³⁷ Ne.se, *Fatima Mernissi*, <http://www.ne.se.bibl.proxy.hj.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/fatima-mernissi>, hämtad 2016-04-20

³⁸ Viktigt att poängtera är att harem är en arabisk benämning på den delen i huset som är förbehållet kvinnorna och där främmande män inte tillåts, harems grundidé var till för att beskydda kvinnorna snarare än att avskilja dem.

³⁹ Mernissi, Fatima, *Shahrazad reser västerut*, 2002, s. 10

⁴⁰ Devi, Gayatri, *Fatima Mernissi obituary*, Theguardian.com, <http://www.theguardian.com/world/2015/dec/18/fatima-mernissi-obituary>, hämtad 2016-04-20

partiets utbildningspolitik i Marocko under den här tiden.⁴¹ Mernissi hade en anställning som forskare vid the Moroccan Institute Universitaire de Recherche Scientifique, samt jobbade som professor i sociologi vid Muhammad V University. Förutom hennes karriärer både i Marocko, Frankrike och USA så har hon även utfört akademiska föreläsningar utanför Marocko.⁴²

Mernissi menar att det är muslimska män som tagit sig religiöst tolkningsföreträde och därmed är orsaken till det religiösa förtrycket på muslimska kvinnor. Det ”sanna” islam anser Mernissi istället bygga på ett jämlikhetsideal.⁴³ Gayatri Devi beskriver henne som intelligent, tålmodig och noggrann i sin strävan att plocka isär de ”bevis” imamer anser finnas i Koranen om krav på kvinnans underkastelse och lydnad åt männen.⁴⁴

Sedigheh Vasmaghi

Sedigheh Vasmaghi (f. 1962) är en iransk advokat, forskare och lärare. Hon föddes i Teheran, Iran, där hon var den första kvinnan att disputerat inom islamsk rätt. Hon har sedan dess arbetat för att stärka kvinnors rättigheter och rättssäkerhet i Iran. Hennes avhandling, som hon disputerade med, handlar om kvinnors rätt i familjen enligt islamisk rättstradition.⁴⁵

Vasmaghi var lektor vid den teologiska fakulteten i Teheran och är nu lektor vid Uppsala universitet på universitetets forum för fred, demokrati och rättvisa som en av ”fristadsförfattarna”⁴⁶ (2011-2013). Vasmaghi valdes in i Teherans kommunfullmäktige 1999, och 2009 var hon aktiv i den ”gröna rörelsen”.⁴⁷ Hennes omtolkning av den islamiska rätten och kritiken mot rättstraditionen har väckt stort intresse i Iran. Omtolkningen och kritiken mot rättstraditionen har gjort att många människor söker andra alternativ till ayatollornas regim, detta har gjort att hon fått problem med myndigheterna, som inte alls håller med henne, och hon var länge förbjuden att hålla tal och publicera sina böcker i Iran. Det hon istället då gjorde var att publicera sina texter på internet och prata med människor, säger hon. Detta resulterade då i hot och trakasserier i Iran och efter att hennes kontor blivit genomsökt och vandaliserat så lämnade hon landet och började gästföreläsa

⁴¹ Svensson, 2001, s. 111

⁴² Ibid., 2001, s. 111

⁴³ Ne.se, *Fatima Mernissi*, hämtad 2016-04-20

⁴⁴ Devi, *Fatima Mernissi obituary*, Theguardian.com, hämtad 2016-04-20

⁴⁵ Öster, Ulrika, *Sedigheh Vasmaghi utmanar Irans system inifrån*, Advokatsamfundet.se, <https://www.advokatsamfundet.se/Advokaten/Tidningsnummer/2014/Nr-2-2014-Argang-80/Sedigheh-Vasmaghi-utmanar-Irans-system-inifran/>, hämtad 2016-04-20

⁴⁶ Det är över 20 personer som beviljats uppehållstillstånd i Sverige, de kallas fristadsförfattare, på grund av att de antingen har förföljts eller hotats i sitt hemland på grund av sitt arbete. <http://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Pressrum/Reportage/Varldsdagen-for-pressfrihet/Sveriges-mottagande-av-fristadsforfattare.html>

⁴⁷ Svd.se, *Sedigheh Vasmaghi ny fristadsförfattare i Uppsala*, <http://www.svd.se/sedigheh-vasmaghi-ny-fristadsforfattare-i- uppsala>, hämtad 2016-04-20

och forska vid universitetet i Göttinger, Tyskland för att sedan komma till Uppsala där hon befinner sig idag.⁴⁸

Vasmaghis profession är inom islamisk straffrätt och familjelag. Under en period på över 20 år har hon föreläst om Iran, persisk poesi och litteratur samt kvinnors rättigheter ur islamisk syn och kritik mot islamisk straffrätt i politiska och sociala frågor. Hennes texter om rättsliga, sociala, och politiska artiklar har publicerats i allt från nyhetstidningar till tidskrifter. Hennes arbete inom rättsvetenskap innehåller allt från kvinnors rättigheter i familjen till polygami inom islam.⁴⁹

Amin Wadud

Amin Wadud (f. 1952) var professor i islamiska studier⁵⁰ i Virginia Commonwealth University innan hon förtidspensionerade sig. Hon är uppväxt i en kristen familj, hennes fader var en metodistminister, i Bethesda, Maryland och hon konverterade till muslim 1972, innan dess hade hon varit buddhist. Hon säger i en intervju att hennes far ofta pratade om att det mest betydelsefullastade i religionen är rättvisan. Hennes far inspirerade henne till att läsa på om andra religioner för att få en större förståelse och se skillnader.⁵¹

Hon är en gästkonsult inom islam och sexualitet på internationella centret för islam och mångfald i Indonesien. Hon har också bidragit till den teologiska grund som Sisters in Islams organisation vilar på och hon är även en av kärnmedlemmarna i organisationen sedan 1989. Hon kombinerar akademiskt arbete med aktivism och har en spiritualitet i sitt jobb om islam.

2009 föreläste hon om islam, genus och mänskliga rättigheter i centret för Religious and Cross Cultural Studies at Gadjah Mada University, i Yogyakarta. Wadud åker över hela världen för att hjälpa till och konsultera i islam och mångfald. Hon är expert inom islamisk teologi och jämlikhet mellan könen.⁵² Wadud menar att ju mer man läser i Koranen desto mer förstår man att de muslimska samhällena inte lever efter vad Koranen lär och hon ville veta mer om hur muslimska

⁴⁸ Öster, *Sedigheh Vasmaghi utmanar Irans system inifrån*, Advokatsamfundet.se, hämtad 2016-04-20

⁴⁹ Uppsalaforum.uu.se, *Sedigheh Vasmaghi*, <http://www.uppsalaforum.uu.se/visiting-fellows-programme/previous-fellows/sedigheh-vasmaghi/>, hämtad 2016-04-20

⁵⁰ Pbs.org, *Interview Amina Wadud*, <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/muslims/interviews/wadud.html>, hämtad 2016-04-29

⁵¹ Resetdoc.org, *Amina Wadud, portrait of a Muslim feminist*, <http://www.resetdoc.org/story/00000022177>, hämtad 2016-04-29; Wisemuslimwomen.org, *Amina Wadud*,

http://www.wisemuslimwomen.org/muslimwomen/bio/amina_wadud/, hämtad 2016-04-29

⁵² Wisemuslimwomen.org, *Amina Wadud*, hämtad 2016-04-29

kvinnan har det i de muslimska delarna av världen. Hon är också den första kvinnan att predika för en könsblandad församling i Sydafrika.⁵³

Asma Barlas

Asma Barlas (f. 1950) är en professor i politik och föreståndare för Center for the Study of Culture, Race, and Ethnicity, vid Ithaca College, New York.⁵⁴ Barlas är född och uppvuxen i Pakistan, engelska är hennes modersmål och hon har en västerländsk utbildning. Nu bor hon i USA där hon har fått politisk asyl. När hon bodde i Pakistan var hon en av de första kvinnorna att jobba i utrike tjänsten, efter att hon kritiserat en av de militära ledarna blev hon avstängd, cirka ett år senare tvingades hon lämna landet på grund av att det inte var säkert för henne att vara kvar i Pakistan.⁵⁵

Barlas är kritisk mot muslimska tolkningar av Koranen som diskriminerar kvinnor i tolkningarna. Hon säger att hon har ett feministiskt tänkande men kallar sig själv inte för feminist då hon menar att långt innan hon ens hade hört om innebörden av feminism så hade hon börjat skymta budskap om jämställdhet i Koranen.⁵⁶ Hon är utöver sin forskning om Koranen och islam även känd för sin forskning om kvinnor och kön i islam, och inom jämförande och internationell politik. Hon har en doktorsavhandling i internationella studier ifrån universitetet i Denver, en master i journalistik från universitetet i Punjab i Pakistan och en kandidatexamen i engelsk litteratur och filosofi från Pakistan's Kinnaird College för kvinnor.⁵⁷ Barlas menar att Koranen klart och tydligt visar en jämställdhet mellan kvinna och man, då Gud är könlös. Koranen talar inte för att Gud skulle vara ett patriarkalt väsen utan istället talar Koranen för att Gud är "oskapad", könlös.⁵⁸

Islamisk lag gällande polygami i världen

Reformister inom islam vill befästa monogami och begränsa polygami till den grad att det avskaffas (abolition). Det är bara Turkiet som avskaffat polygami helt, Irak avskaffade det 1959 men 1963 ändrades avskaffandet till att bli ett förbud (prohibition). Ett förbud mot polygami särskiljer sig mot ett avskaffande i den mån att det inte upphäver ett redan existerande polygamt förhållande. Ett förbud mot månggifte innebär inte att polygami avskaffas utan det går att få tillåtelse så länge

⁵³ Resetdoc.org, *Amina Wadud, portrait of a muslim feminist*, hämtad 2016-04-29

⁵⁴ Theguardian.com, *Asama Barlas*, <http://www.theguardian.com/profile/asma-barlas>, hämtad 2016-04-29

⁵⁵ Wheelercentre.com, *Asma Barlas: On Women, Equality and the Qur'an*, <http://www.wheelercentre.com/notes/6e11e7d0a501>, hämtad 2016-04-29

⁵⁶ Wheelercentre.com, hämtad 2016-04-29

⁵⁷ Wisemuslimwomen.org, *Asma Barlas*, http://www.wisemuslimwomen.org/muslimwomen/bio/asma_barlas/, hämtad 2016-04-29; Asmabarlas.com, *Bio/C.V.*, <http://www.asmabarlas.com/cv.html>, hämtad 2016-04-29

⁵⁸ Icarusfilms.com, *Islam Unknown: Participant Biographies*, <http://icarusfilms.com/new2012/islam2.html>, hämtad 2016-04-29

rätten godkänner det. Skulle dock inte rätten godkänna månggifte och det ändå genomförs är påföljden straffrättslig.⁵⁹

Aharon Layish och Ron Shaham skriver om tre olika kompletterande åtgärder som vidtas beträffande polygami. Det första är att vid giftermål så kan kvinnan skriva in villkor i äktenskapsförordet som säger att om mannen skulle gifta sig med ytterligare en fru så resulterar det i antingen att den första frun skiljer sig eller att mannen måste skilja sig från den nya frun. I Jordanien är det lite skillnad enligt A. Layish och R. Shaham, då det bara är den första frun som kan upplösa ett giftermål och inte den nya frun.⁶⁰

Det andra förbudet innebär att en domstol måste godkänna månggiftet för att det ska bli legitimt. Om ett godkännande inte görs är det straffbart. Kraven kan se lite olika ut från olika muslimska länder. I Iran 1967 står det att en domstol måste avgöra om en man har tillräckligt med tillgångar för att ha råd med fler än en fru. I Irak och Iran (1967) så skall de nya fruarna i ett polygamt äktenskap bli behandlade jämlikt med den första frun. Iran (1967 och 1975), den första frun *måste* gå med på ett andra äktenskap om hon uppfyller någon av dessa nio olika paragrafer; ovillig att bo tillsammans med sin man, har blivit dömd till fängelse, är alkoholist, drog- eller spelmissbrukare, har övergivit sin familj, försvunnit, blivit steril, galen eller dödligt sjuk. I södra Yemen är ett medicinskt utlåtande ett krav för män om de ska kunna gifta sig ytterligare en gång. I Irak är dessa orsaker kallade för ”lagliga följder som leder till polygama äktenskap.”⁶¹

Det tredje och sista är skilsmässa, under förutsättning att ingen bestämmelse gjorts i äktenskapsförordet eller att det polygama äktenskapet har blivit godkänt av en domstol. Vid en dispyt med någon av fruarna eller vid orättvis behandling så kan äktenskapet komma att bli upplöst, dock kan det skilja sig lite från land till land, men de länder som har denna regel är Sudan, Libanon och Israel, Jordanien, Södra Yemen och Irak. I Egypten får kvinnan ett val, att upplösa äktenskapet, men då först ett år efter att mannen gift sig med sin andra fru, blir äktenskapet upplöst. Mannen måste också tala om för sin första fru när han gifter sig med en andra fru, om detta inte görs riskerar mannen straffbara åtgärder.⁶²

⁵⁹ Layish, Aharon & Shaham, Ron, ”Nikah”, *Encyclopaedia of Islam, Second Edition*. uå, http://referenceworks.brillonline.com.ludwig.lub.lu.se/entries/encyclopaedia-of-islam-2/nikah-COM_0863, hämtad 2016-04-26

⁶⁰ Layish & Shaham, uå

⁶¹ Ibid., uå.

⁶² Ibid., uå

Muslimska feminismen grund

Muhammad Ali Pasha ses som den moderna Egyptens grundare, han var en turk från Kirkassien, Kakukasus. Ett av hans mål var att skapa en armé med influenser från väst. Han införde till exempel allmän värnplikt för de egyptiska bönderna. För att kunna utveckla landet och modernisera det såg Ali Pasha till att bygga upp ett nytt utbildningssystem för att på så sätt frambringa officerare, ämbetsmän, läkare och ingenjörer. Studenter sändes ut i världen för att studera den västerländska modellen och det är dessa delegationer som sedan blev en vital del i uppvaknandet av nya idéer i de muslimska länderna, skriver Svensson.⁶³

En av dessa pionjärer, som Svensson understryker, är Rafa a Rafi al-Tahtawi (1873) som efter sina resor kom tillbaka och blev en aktiv förespråkare för olika reformer. Han arbetade bland annat med att översätta undervisningsmaterial till arabiska och arbetade mycket för utvecklandet av utbildningsområdet. Efter sin vistelse lovordade han en fransk kvinna som förespråkade att även kvinnorna i Egypten skall utbildas, då det är ett naturligt led i utvecklandet av nationen. Detta lyfts fram som ett av de tidigaste exemplen som handlar om muslimska kvinnors ställning, skriver Svensson. Den trend som nu tog fart innebar en snabb reformatorisk förändring för kvinnans ställning. Muhammad Abduh började skriva i både artiklar och tidskrifter om behovet av att förändra kvinnans ställning i islam och att islam i grunden är den enda religionen som ger kvinnor samma rättigheter som männen och att religionerna i väst ligger långt efter i kvinnofrågor. Det var oförmågan att kunna leva efter den ”sanna” religionen som gjort att kvinnornas ställning och deras grundläggande rättigheter hade försämrats i samhället, fortsätter Svensson.⁶⁴

Qasim Amin (1908d) sägs ofta vara den första feministiska muslimen i världen. 1899 publicerades hans bok *Kvinnans frigörelse*, syftet med boken var att lyfta det han menade var västvärldens mål, att ta över svagare länders naturresurser. För att förhindra detta var man tvungen att utveckla utbildningsområdet. Eftersom väst låg så pass mycket före de muslimska länderna på denna punkt så måste det, oberoende regionala områden, vara något som var gemensamt för alla muslimska länder att arbeta för. Svensson hävdar också att Amin menade att anledningen till att väst låg så långt före i utvecklingen berodde på att kvinnorna i väst varit aktivt deltagande i uppbyggandet och skapandet av nationerna. Därför var det viktigt, menar Amin, att kvinnors uppfostran och behandlingen av dem förändrades. Det skulle också göras förändringar i *sharia* som den tolkats genom tiderna, dock utan att förändra dess andemening.⁶⁵

⁶³ Svensson, 1996, s. 13

⁶⁴ Ibid, 1996, s. 20-21

⁶⁵ Ibid., 1996, s. 21-22

Amins främsta krav var kvinnors rätt till utbildning då kvinnan måste utbildas inom olika områden för att på så sätt kunna, med sin kunskap, bättre fullfölja sina plikter i hemmet. Dessutom skulle kvinnors uppfostran och utbildning leda till att de blev mer medvetna om sitt agerande och vikten om ett gott rykte, vilket då skulle leda till att de uppförde sig mer anständigt. Kvinnors bristfälliga kunskap hade gjort dem lata och detta ledde till att de inte genomförde några sysslor i hemmet. Dessa argument som Amin tar upp påpekar Svensson, kan låta hårda, men med hjälp av denna taktik höll han också tillbaka oppositionen, fortsätter Svensson.⁶⁶

Amin kritiserade också samtidens äktenskap, då han menade att de bara var kontrakt avsedda för män, för att männen ska kunna utnyttja kvinnors kroppar till sina sexuella lustar, vilket aldrig enligt honom hade varit Guds tanke. Polygami såg Amin som en följd av kvinnans låga ställning i samhället och den konkurrens som skulle ske i ett månggifte mellan kvinnorna, skulle störa den harmoni som skulle existera i ett äktenskap, vilket sedan skulle ge en negativ påverkan på barnen, menar Svensson.⁶⁷

Trots den manliga dominansen i den muslimska feminismens början så fanns det även en del kvinnor skriver Svensson. En av dem var Malak Hifni Nasif (1918d) hon reste runt och höll föredrag för egyptiska överklasskvinnor, om Amins idéer om förbättringar för den muslimska kvinnan. Hennes kritik av de rådande förhållandena, fortsätter Svensson, kom att präglas av en återhållsamhet och ett behov att visa vördnad för religionen. Även om mycket av hennes idéer var spunna ur Amins, så hade hon ett mer kvinnligt perspektiv på det hela, hävdar Svensson, vilket visades i hennes kritik mot män, där hon menade att det till stor del var männen som hindrade kvinnan från att uppnå frigörelse.⁶⁸

1993 bildades den Egyptiska Feministunionen som en organisation med fokus på att förbättra välfärden och framför allt ge utbildning till mindre bemedlade kvinnor och barn. De fokuserade också på att förbättra sjukstugor för fattiga kvinnor och barn. Medlemmarna var personer i den egyptiska överklassen som var starkt påverkade av den västerländska synen. Ursprungligen sägs organisationen skapats i och med omröstningen kring kvinnlig rösträtt i Rom 1923. Det sägs att efter omröstningen skall grundaren, Shaarawi, efter hemkomsten kastat av sig slöjan för att på så vis påvisa den kvinnliga frigörelsen. I Rom hade hon talat för att den egyptiska kvinnans förtryck var

⁶⁶ Svensson, 1996, s. 23

⁶⁷ Ibid., 1996, s. 23

⁶⁸ Ibid., 1996, s. 26

ett resultat av kolonialismen och att kvinnan tack vare den fråntagits rättigheterna som islam en gång gett dem. Svensson menar att ur befrielsekampen mot kolonialmakterna växte det fram en feminism dominerad av kvinnor.⁶⁹ Under alla tider har muslimska feminister fått argumentera för att islam är en jämställd religion och de konservativa som argumenterar emot detta hotar islams utveckling. Feministiska kvinnor har genom flera år hämtat sina argument från källor såsom Amin. Skillnaden är dock att Amins feminism var mer offensiv medan kvinnornas var och är mer defensiv, bruket av religion och kampens fokus ligger framför allt på kvinnors politiska rättigheter. Svensson påpekar att de menade att de som nekar kvinnor politiska rättigheter också är emot islam.⁷⁰

Resultat

Hur ser de muslimska feministiska författarna på polygami inom islam?

Fatima Mernissi

En arabisk kvinna är inte rädd för moderniteten skriver Mernissi, då detta bara kan innebära hopp om en möjlighet till att göra om och skapa en förändring, ett alternativ till den gamla traditionen som väger så tungt. Hon påpekar att kvinnan inte har något att förlora, mer än sin rädsla och maskering, de saker som gör att segregationen och fångenskapen är möjlig.⁷¹ Inom islam, fortsätter Mernissi, är inte kvinnan underlägsen mannen utan snarare tvärtom, inom islam är kvinnan en ”mäktig och skrämmande varelse” som män måste tämja. Mernissi menar att hon utgår från att det måste vara så med tanke på alla de sexuella institutioner som existerar för kvinnor inom islam. De sexuella institutioner som hon nämner som exempel är polygami, förskjutning (*talaq*), sexuell segregation, alla dessa institutioner är till för att tämja eller hämma kvinnan.⁷² Den muslimska kvinnan längtar efter att finna en värld där frihet är möjligt. I början kommer det vara skrämmande med förändring för männen men det är uppenbart att det kommer att ske. Mernissi tar upp exemplet med harem som idag bara finns på vykort och hos extremt rika muslimska emirer som på något vis vill återskapa en form av den forna guldåldern. Vanliga muslimska män börjar nu vänja sig vid att makten inte ligger i att blicka bakåt utan istället att blicka framåt.⁷³

⁶⁹ Svensson, 1996, s. 31

⁷⁰ Ibid., 1996, s. 34-35

⁷¹ Mernissi, *Islam and democracy*, 2002, s.150-151

⁷² Mernissi, Fatima., *Beyond the veil: male-female dynamics in Muslim society*, 2011, s.28-29

⁷³ Mernissi, 2002, s.151

På bara några generationer har allt fler muslimska kvinnor börjat på universiteten skriver Mernissi och hon menar att anledningen till detta är just för att kvinnorna på detta sätt gör det möjligt att frigöra sig själva. Universiteten är de muslimska kvinnornas "livbåtar" för att kunna frigöra sig själva från förtryck, på bara två generationer har kvinnorna tagit över den akademiska världen i arabländerna och de moderna universiteten har blivit allt mer välkomnade för unga kvinnor som söker sig till dem. Mernissi menar att för hennes generation så ansågs inte en hög utbildning som någon lyx utan istället ett sätt att slippa undan den traditionella ordningen som varit normen för muslimska kvinnor i årtionden. Utbildning var en väg ut ur den mediokra situationen som kvinnan annars hade riskerat att hamna i.⁷⁴

Mernissi understryker att därmed har det bildats två grupper inom arabländerna som har "tjänat" på den moderna utbildningen. Den första gruppen är kvinnor från storstäderna som kommer från medel- och överklassen och den andra gruppen är män från landet och de "lägre klasserna". Dessa två grupper har bildat en ny form av medelklass fortsätter Mernissi. Konflikten mellan dessa två grupper är självklar, grupperna har två helt olika mål, gruppen med utbildade kvinnor kämpar för kvinnors frihet och rättigheter inom islam medan den andra gruppen kämpar för bevarandet av traditioner. Gruppen med män från landet och de "lägre klasserna" har det lättare menar Mernissi då de har både staten och Gud i sin talan, de menar att de har monopol att tala i Guds namn. Det vi kan se idag är dock en tydlig förändring och kvinnor börjar alltmer hävda sin rätt till Gud och den historiska traditionen. Kvinnors frihet kommer att komma genom en ny tolkning av det förflutna och ett återtagande av allt som strukturerat civilisationen. Hon påpekar att moskén och Koranen tillhör lika mycket kvinnorna som männen och att kvinnorna har lika rätt till det som männen. För att på så sätt också då kunna konstruera en ny identitet, en modern identitet.⁷⁵

Det är vida känt bland historiker att människor ständigt är i förändring, en progression och att det mänskliga samhället, trots våra misstag och motgångar, ständigt går från råhet och barbari till ett mer civiliserat samhälle hävdar Mernissi. Så är det även inom islam, fortsätter hon. Innan 622 v.t. så var det *hijra*, år noll, det var början på den muslimska civilisationen. Innan *hijra*, år noll, var det *jahiliya*, tiden för råhet och barbari. Under den här tiden, skriver Mernissi, så var sexualiteten okontrollerad och lössläppt när sedan år noll, *hijra*, och islam grundades så började det existera regler för att kontrollera sexuella relationer. Men Mernissi skriver att om detta skulle vara sant och sexuell lösaktighet skulle vara en del av barbari så skulle det i så fall endast vara kvinnorna i islam

⁷⁴ Mernissi, 2002, s.159

⁷⁵ Ibid., 2002, s.160-161

som blev civiliserade vid *hirja*. Männen är fortfarande i modern tid planlösa och lösaktiga skriver Mernissi och hon menar att så länge polygami fortfarande existerar så är männen kvar i barbari och råhet.⁷⁶ I Koranen understryker Mernissi står det,

Om ni är rädda att inte kunna behandla de faderlösa med rättvisa, tag då [andra] kvinnor som är tillåtna för er till hustrur - två eller tre eller fyra; men [begränsa er till] en enda om ni inte tror er om att kunna behandla dem alla lika - eller [vänd er till] någon av dem som ni rättmätigt besitter. Detta gör det lättare för er att undvika partiskhet.⁷⁷

Det intressanta med denna vers är, enligt Mernissi, just att det enda egentliga kravet som begränsar en mans rätt till polygami är att han måste behandla, två, tre eller fyra fruar rättvist. Men vad innebär rättvist då? Hur dömer man via lagen en subjektiv känsla? skriver Mernissi. I marockansk lag så har man förstått att det kan vara ett gammalmodigt sätt att se på polygami och därför har man i lagen lagt till ”förbjuden” efter ordet polygami. ”Art 30: If injustice is feared, polygamy is forbidden”⁷⁸ att ordet ”förbjuden” har lagts till i lagen har även det sin grund i Koranen, skriver Mernissi, då det i Koranen står i vers 129 sura 4, ”Det är inte möjligt för er att ge era hustrur lika behandling i allt, hur uppriktigt ni än önskar det”⁷⁹. Mernissi menar att Koranen egentligen inte rättfärdigar polygami med tanke på sura 4:129.⁸⁰

Polygami ger mannen rätten att inte bara tillfredsställa sina behov utan polygami gör också att mannen inte tar hänsyn till, utan kränker kvinnans behov. Kvinnan blir då istället ”bara medel som ska helga ändamålet” i detta fall mannens sexuella behov. Polygami, menar Mernissi, är bara till för mannens sexuella drifter. Att mannen skulle behöva mer än en fru för att ”lindra hans själ (och kropp) från sexuell spänning” är motsägande då det är bevisat att både män och kvinnor har samma sexuella drift. Hur kommer det sig då att det bara är männen som får ha upp till fyra fruar medan kvinnorna får nöja sig med max en man och i värsta fall behöva dela honom med fyra andra kvinnor skriver Mernissi.⁸¹ Polygami har också en påverkan på både den manliga och kvinnliga självkänslan skriver Mernissi. Polygami förstärker mäns syn på sig själva som den primära sexuella varelsen medan den istället förödmjucar kvinnan som sexuell varelse och kvinnan blir bara en ”varelse” som är till för att behaga mannen.⁸²

⁷⁶ Mernissi, 2011, s.57

⁷⁷ Bernström, *An-nisa' (Kvinnan)*, 2006, Koranen 4:3

⁷⁸ Mernissi, 2011, s.58

⁷⁹ Bernström, *An-nisa' (Kvinnan)*, 2006, Koranen 4:129

⁸⁰ Mernissi, 2011, s.58

⁸¹ Ibid., 2011, s.58-59

⁸² Ibid., 2011, s.59-60

Den muslimska Guden är känd för sin avundsjuka skriver Mernissi, speciellt avundsjuk är han på allt som kan komma mellan hans troende och deras hängivenhet till honom. Muslimsk äktenskapsförordning är i ständig fara och det finns en risk för konstant försvagande av äktenskap. Mernissi nämner två begrepp som återfinns i den marockanska familjelagen, den ena är polygami och den andra är förskjutning (mannens rätt till skilsmässa, *talaq*) där båda lagarna är psykologiskt påfrestande för ett äktenskap.⁸³

Den självklara slutsatsen, menar Mernissi, av polygami är att frun aldrig själv kommer att ”äga sin man”, utan istället delar hon honom med en eller flera fruar. Den självklara slutsatsen blir då att mannen i polygama äktenskap kommer att ha färre känslor för alla kvinnorna, vilket i sin tur leder till att hans engagemang till sina fruar minskar. Polygami kan göra att det emotionella mellan en man och hans fru minskar, vilket då kan göra att frun lägger mindre fokus på sin man och mer på andra relationer. Mernissi hävdar att trots att polygami rent statistiskt sett är utdöende så är det fortfarande något som finns i samhället och även i monogama äktenskap existerar det. Mernissi skriver att polygama äktenskap, existerar i det monogama äktenskapet på så sätt att mannen dagligen hotar med att skaffa en ny fru, trots att han knappt kan försörja sina barn och den fru han redan har, dessa hot legitimeras då det är hans rätt enligt lagen. Detta gör att även kvinnor i monogama äktenskap ständigt är under hot från mannen, att han skall skaffa en ytterligare fru. Dock är sannolikheten att han skaffar någon ny väldigt liten, men hoten sårar fortfarande och det finns belägg för dem i lagen.⁸⁴

Polygami inom islam är generellt en mans privilegium menar Mernissi, dock så har inte en man rätt att ha sexuellt umgänge med vem som helst av sina fruar eller närhelst han vill, då det står i Koranen att det krävs rättvisa bland alla fruar. Mernissi skriver om ett exempel, att skulle mannen åka på semester och vilja ta med sig en av sina fruar måste han dra lott mellan dem och får själv inte välja, då det måste vara så rättvist mellan kvinnorna som möjligt och ingen av fruarna skall favoriseras, detta är en religiös plikt. Mernissi skriver att profeten ses som en man med en exceptionell personlighet och stor sexuell lust, hade nio fruar och det sägs att han varje morgon hade sexuellt umgänge med alla sina nio fruar. För en ”vanlig” modern man, som inte har den ”exceptionella personlighet” som profeten hade, så är detta en omöjlighet enligt Mernissi. Den ”vanliga” mannen, som inte kommer kunna vara kapabel till att ha sexuellt umgänge med alla fruar

⁸³ Mernissi, 2011, s.129

⁸⁴ Ibid., 2011, s.130

varje morgon måste alltså ha ett schema för det sexuella umgänget vilket då skulle innebära att mannen inte bara skulle splittra sina känslor utan även vara tvungen att ha sexuell umgänge med den fru som stod näst på schemat, även om han just den dagen skulle vara mer attraherad av en annan av sina fruar.⁸⁵

När ett äktenskap blir polygamt är det nästan alltid på grund av ekonomiska skäl, även om andra bortförklaringar existerar skriver Mernissi. I ett land där polygami är stadgat i lagen och påbudet av heliga män kan det bli så att när män blir äldre och tröttnar på sin första fru kan det vara så att det är den första frun som erbjuder sig att hitta en ny fru åt sin man. Detta av den enkla anledningen att hon vill kunna bo kvar i hushållet då mannen har rätt, via lagen, att gifta sig med en ny fru. Den fru som inte har någon inkomst har inte så många andra val om hon vill kunna bo kvar. Den muslimska kvinnan blir då tvingad att svälja sin svartsjuka och ta sin tillflykt till religionen, den religion där heliga män kamouflerar orättvisor mot kvinnor som helig lag.⁸⁶

Sedigheh Vasmaghi

Polygami är, om vi tittar tillbaka historiskt, inte något ovanligt utan snarare tvärtom, redan faraonerna i forna Egypten hade flera fruar. Så är polygami verkligen en produkt av islam, skriver Vasmaghi. När väl polygami nämns idag så är det i samband med islam. Om en icke-muslim idag blir tillfrågad vad de vet om islam svarar de oftast att muslimska män kan ha flera fruar. Men om vi bara tittar snabbt på polygami genom historien märker man att polygami fanns långt innan islam och på flera ställen runt om i världen. Även i Talmud, skriver Vasmaghi, står det om polygami och om begränsningar till max fyra fruar (Yamot 44a), och även om det självklart var vanligt bland det ”vanliga” folket finns det inga indikationer att de judiska lärda skulle ha praktiserat det, då det sägs finnas en tradition att man ser polygami i ett väldigt negativt ljus.⁸⁷

Men, skriver Vasmaghi, judendomen förbjöd inte polygami och det var vanligt bland judarna och även araberna. Kanske är det så, skriver Vasmaghi, att araberna blev influerade av judarna att gifta sig med flera fruar? Precis som Talmud så förbjuder inte heller Koranen polygami men den begränsade antalet till fyra fruar och påbjöd att det inte bör praktiseras, skriver Vasmaghi. Precis som andra sociala och familjära seder så bygger polygami på mänskliga behov och erfarenheter menar Vasmaghi. Det är därför fel att mena att det är på grund av islam och bara islam som

⁸⁵ Mernissi, 2011, s.131-132

⁸⁶ Mernissi, 2002, s.150-151

⁸⁷ Vasmaghi, Sedigheh, Ashna, Mr & Kreyenbroek, Philip G., *Women, jurisprudence, Islam*, 2014, s. 39

polygami existerar. Islams sätt att hantera polygami blev som med mycket annat i islam, att överse och måttligt begränsa, inte att förbjuda totalt men att begränsa det.

Om ni är rädda att inte kunna behandla de faderlösa med rättvisa, tag då [andra] kvinnor som är tillåtna för er till hustrur - två eller tre eller fyra; men [begränsa er till] en enda om ni inte tror er om att kunna behandla dem alla lika - eller [vänd er till] någon av dem som ni rättmätigt besitter. Detta gör det lättare för er att undvika partiskhet.⁸⁸

Vasmaghi skriver att om man bortser från första meningen och först tittar på ”tag då [andra] kvinnor...” så kan man utläsa att polygami inte är totalt förbjuden, dock skriver Vasmaghi att polygami inte uppmuntras i Koranen. De näst sista meningarna uppmuntrar män att inte ha mer än en fru, då han inte kommer att kunna behandla dem alla rättvist menar Vasmaghi. Om en man skulle gifta sig med mer än en kvinna så måste han först fundera över sin situation, kommer han att kunna behandla dem lika? De situationer han måste ta i beaktning är familjesyn, ekonomiskt och professionellt och kan han inte behandla alla fruar lika i de här olika situationerna och ändå gifter sig med fler fruar begår han ett brott hävdar Vasmaghi. Koranens budskap är inte till för dem som är säkra på att de kan hantera polygama äktenskap skriver Vasmaghi, utan budskapet gäller de som är osäkra. En fru är obligatoriskt ”men [begränsa er till] en enda..” och om en man begränsar sig innebär det att han inte riskerar hamna i en situation där han behandlar fruarna orättvist. Men även om han bara har en fru så skall även denna fru behandlas med respekt för hennes rättigheter och rättvisa. Därför menar Vasmaghi att versen ovanför är ett påbud att man bara ska gifta sig med en fru, polygami är alltså inte att föredra enligt Koranen, menar Vasmaghi.⁸⁹

Islam uppmuntrar giftermål då det förhindrar människor att göra sådant som är förbjudet. För alla som är kapabla att gifta sig är giftermål obligatoriskt och speciellt för dem som är rädda för att göra något förbjudet om de inte skulle varit gifta. De juridiska böckerna, påpekar Vasmaghi, är bristfälliga i hur man skall gå tillväga med de som bryter mot den ovannämnda versen och som gifter sig även om de är medvetna om att de inte kommer att vara rättvisa i sitt giftermål.

Juristkonsulter har problematiserat ordet *rättvis* på så sätt att om en man gifter sig med fler än en fru så ska han spendera exakt lika många nätter med varje enskild fru för att på så sätt vara rättvis. Detta baseras på hur profeten levde och behandlade sina fruar, menar, Vasmaghi. Men, fortsätter hon, kan man i den moderna världen verkligen göra lagar efter hur de levde under profetens tid?

⁸⁸ Bernström, *An-nisa' (Kvinnan)*, 2006, Koranen 4:3

⁸⁹ Vasmaghi, 2014, s. 39-40

Familjestrukturer, män och kvinnors status i samhället och familjen, är i dag väldigt olik den från profetens tid, skriver Vasmaghi.⁹⁰

I det moderna Iran är det kvinnan som sköter de flesta uppgifter i hushållet och de flesta män lämnar huset på morgonen och kommer inte tillbaka förrän på kvällen och lämnar det mesta till kvinnan. Bortsett från allt i hushållet så är det många kvinnor som också jobbar vid sidan av för att bidra med ytterligare inkomst till familjen, skriver Vasmaghi. Uppmärksamma här, fortsätter Vasmaghi, att enligt de rättsliga böckerna så är det inget krav att kvinnan ska göra något av ovanstående då dessa åligganden egentligen är männens. Men om vi säger att den muslimska kvinnan skulle vägra att göra dessa saker, som egentligen är hennes rätt, så skulle nog livet i de muslimska familjerna stå still och samhället skulle hamna inför en stor kris. Vasmaghi menar att om vi ska jämföra med tiden då profeten levde så behövde inte kvinnorna alls göra dessa åligganden och dagens samhälle skiljer sig väldigt mycket från den tiden. Då profeten levde hade inte kvinnorna något ansvar och deras rättigheter var väldigt begränsade och i linje med de små rättigheterna så var även förväntningarna på dem små.⁹¹

I dagens Iran ligger ett stort ansvar på kvinnan i familjen och mycket av kraven är på henne, ibland även både på mannen och kvinnan, framhäver Vasmaghi. Men även när ansvaret är uppdelat får oftast kvinnan det största ansvaret och mannen kan inte bestämma över familjens öde. Därför kan inte en familjs öde och ett äktenskap baseras på primitiva lagar som de såg ut förr. Hur kan en kvinna skriver Vasmaghi, som har hand om hushållet, barnen och jobbar extra vid sidan om, acceptera att ”rättvis behandling” är när mannen har ett schema som rättvist delar upp dagarna han sover med sina olika fruar? Under dessa förutsättningar så kan en man ändå gifta sig med fler fruar även om den första frun inte godkänner detta enligt Vasmaghi. Hon menar att varken de rättsliga böckerna eller de iranska lagarna är anpassade till modern tid. De iranska lagarna är baserade på gamla traditioner och dessa skiljer sig extremt mycket från idag fortsätter Vasmaghi.⁹²

Citatet ovan (Koranen 4:3) handlar om att män inte ska gifta sig med mer än en fru om de misstänker att de inte kan vara rättvisa i sina äktenskap. I Koranen är det alltså inte önskvärt då det är förbjudet att vara orättvis i sitt äktenskap och orättvisa kommer att ske om du gifter dig med mer än en fru skriver Vasmaghi. Det är fortfarande lagligt att gifta sig med mer än en fru och inom den islamska juridiska lagen så behöver inte mannen rättfärdiga varför de vill gifta sig med ytterligare

⁹⁰ Vasmaghi., 2014, s. 40

⁹¹ Ibid., 2014, s. 40

⁹² Ibid., 2014, s. 41

en fru. Det finns heller inget krav på att de måste få tillåtelse av sin första fru för att få gifta sig med ytterligare en, skriver Vasmaghi. Hon nämner dock att det i familjeskyddslagen finns en artikel 16 där det står att ” a married man may not acquire a second wife except in the following instances”⁹³ här tar hon även upp nio olika punkter för vad som krävs för att en man skall få gifta sig med fler än en fru.⁹⁴ Punkterna är;

1. Consent of the first wife
2. Inability of the first wife to perform her martial duties
3. Refusal of the wife to defer to her husband
4. If the wife suffers from insanity or an incurable disease, [...]
5. If the wife is convicted, [...]
6. If the wife suffers from any harmful addictions, [...]
7. If the wife abandons the family
8. If the wife is barren
9. If the wife is absent or missing, [...]⁹⁵

Vasmaghi menar att paragraferna två till nio kräver att en man som vill ingå i ett polygamist förhållande måste få de åtta paragraferna godkända i en domstol där han måste bevisa att hans önskan är rättfärdigad. Så Vasmaghi menar att det är acceptabelt för en man att gifta sig med mer än en fru så länge paragraferna ovan följs. Hon hävdar att antingen behövs ett godkännande från den första frun eller att domstolen går in och godkänner. Problemet, enligt Vasmaghi, är att män inte följer dessa regler och allt som oftast gifter sig utan domstolen eller den första fruns godkännande. Problemet är att ett giftermål som inte fått ett godkännande av antingen första frun eller domstolen inte är olagliga då det inte står något i *sharia* om att män måste få den första kvinnans godkännande för att kunna gifta sig med ytterligare en. Det innebär att män som vill gifta sig med en till kvinna kan göra detta utan den första kvinnans godkännande eller vilja och lagen kan inte göra något åt det, de menar att det är deras manliga rätt understryker Vasmaghi. Att fråga den första frun och få ett godkännande från henne har alltså ingen kraft i *sharia*, skriver Vasmaghi.⁹⁶

Frågan som Vasmaghi ställer sig är, har inte godkännande av första frun grund i *sharia*? Är det inte rimligt att den första frun måste godkänna den andra frun innan mannen gifter sig med henne för att på så sätt skydda familjen? Vasmaghi tar upp flera exempel där hon menar att skulle det inte vara legitimt att sätta krav, även på lagliga handlingar, om det skulle innebära ett skydd gentemot de större intressena. Hon menar att det finns sådana skydd i flera andra lagar. Som ett exempel tar

⁹³ Vasmaghi, 2014, s. 42

⁹⁴ Ibid., 2014, s. 42

⁹⁵ Ibid., 2014, s. 42

⁹⁶ Ibid., 2014, s.42-43

Vasmaghi upp att gå över ett övergångsställe är lagligt men förarna runtomkring följer lagar för att skydda gångtrafikanterna och om förarna skulle bryta mot någon av dessa lagar så skulle föraren bli straffad. Det hon menar med liknelsen är att om en laglig handling har en risk att ändå skada andra människor så ska det även finnas lagar för att man skall få genomföra handlingen. Vasmaghi menar att jurister länge har diskuterat polygami och det har diskuterats om män ska behöva fråga sin första fru om lov för att få gifta sig med en andra fru. Många menar att det inte har någon som helst substans i *sharia* och därför skall inte detta behövas göras och de hänvisar då till vers 3 sura 4 i Koranen skriver Vasmaghi.⁹⁷

Vasmaghi skriver dock att i *sharia* står det att polygami borde avskaffas och att det räcker med max en fru. Vasmaghi menar att polygami var vanligt under profetens tid men det var också på grund av att det hade existerat långt innan *hijaz* och de var vana vid den traditionen. Koranen avskräcker dock människor från polygami i sura 4:3 och det står i den suran vad som kan bli följderna i ett polygamt förhållande och det lidande det kan bidra till. Problemet är att juristerna inte visar en avskräckande sida vad det gäller polygami eller förbjuder den utan istället väljer de att ignorera diskussionen skriver Vasmaghi.⁹⁸

Juristkonsulenternas åsikt om polygami och dess kvarvarande är endast baserat på första delen i vers 3 sura 4 av Koranen, en vers som passade in vid tiden av *hijaz* men i ett modern samhälle borde de även diskutera resterande delar av versen skriver Vasmaghi. Att tradition och *sharia* går hand i hand är självklart menar Vasmaghi, men det behöver inte innebära att bara för att man går emot traditioner så ifrågasätter man *sharia* och därför behöver det inte innebära att ifrågasättandet av om polygami är olagligt. Tack vare att juristerna inte diskuterar den fortsatta delen av vers 3 i Koranen så menar Vasmaghi att de ignorerar den viktigaste biten då det som följer är en varning och en rekommendation att avskaffa polygami. Vasmaghi skriver att familjer råkar illa ut tack vare polygami och dess kvarvarande. Hon fortsätter och menar att om bara kraven (paragraf 1-9) följs så kan polygami fortsätta vara lagligt, problemet är att dessa paragrafer inte efterföljs och det har bevisats av juristerna och domstolar att det inte är olagligt att gifta sig med en andra fru så länge man följer paragraferna och trots detta så följs inte paragraferna och ändå går månggifte igenom skriver Vasmaghi.⁹⁹

⁹⁷ Vasmaghi., 2014, s. 43

⁹⁸ Ibid., 2014, s. 44

⁹⁹ Ibid., 2014, s. 44

Vasmaghi skriver att män är benägna att ge stöd åt polygami och de ställer sig självklart emot all form av försvårande för män att gifta sig med en andra fru. Juridiska konsulter har alltid varit män vilket också är fallet med lagstiftarna, därför har det inte allvarligt diskuterats om vilka skador som polygamin utsätter familjer för eller vilka restriktioner som behöver införas för att begränsa den skriver Vasmaghi. Polygamin och dess restriktioner har inte kommit upp i rättsvetenskapen på grund av att rättsvetenskapen oftast baserar sina bevis på den tradition som finns och ibland från Koranen skriver Vasmaghi. Vasmaghi menar att problemet ligger i att människor skiljer mellan *sharia* och den vanliga lagen, och säger *sharia* en sak och lagen en annan så följer man *sharia*. Problemet med polygama äktenskap kommer att kvarstå så länge som lagstiftare är påverkade av den traditionella rättsvetenskapen och att det inte finns någon tydlig skiljelinje mellan civil straffrätt och *sharia*-lagarna.¹⁰⁰

Vasmaghi påpekar dock att ett andra giftermål kan ses som rimligt om det är så att den första frun inte kan fullfölja sin mans sexuella rättigheter, att hon inte kan få barn eller att hon lider av någon form av sjukdom och detta måste då kunna gå att bevisa. Anledningen till att det då skulle vara okej med ett andra giftermål är på grund av att mannen skulle lida mer än kvinnan i ett sådant äktenskap och om han då skulle få gifta sig med en andra fru skulle det minska hans lidande. Problemet skriver Vasmaghi är att detta allt som oftast inte är anledningen till ett andra giftermål utan anledningen är oftast bara det köttsliga begäret. Slutsatsen är dock skriver Vasmaghi att synen på familjen i dagens samhälle inte går ihop med den traditionella familjen från *hijaz* då samhället har förändrats men det har inte lagen. Allt som oftast så skiljer sig den första frun på grund av att mannen gifter sig med en fru till, detta leder till att även barnen lider och hela familjen faller sönder och allt detta på grund av ett själviskt beteende.¹⁰¹

Därför är det viktigt skriver Vasmaghi att begränsa polygami och göra det svårare för män att kunna gifta sig med mer än en fru och på så sätt även begränsa den skada det kan göra mot kvinnan och familjen. Det skulle också göra att samhället skulle ta mindre skada därför att konsekvenserna av förändringen från monogama äktenskap till polygama familjers strukturer påverkar familjer och samhället på ett negativt sett. Därför ska, skriver Vasmaghi, polygama äktenskap försvåras så mycket som möjligt och polygami skall inte främjas utan bara tillåtnas i specialfall såsom ovannämnda.¹⁰² Ett förslag är, skriver Vasmaghi, för att en man skall kunna få gifta sig med en andra fru så skall detta inte kunna registreras, om inte antingen den första frun har gått med på det

¹⁰⁰ Vasmaghi, 2014, s. 44-45

¹⁰¹ Ibid., 2014, s. 47

¹⁰² Ibid., 2014, s. 47-48

eller att mannen har fått det godkänt av en domstol. Om mannen skulle bryta mot de här reglerna skulle det innebära att kvinnan vid skilsmässa riskerar att inte få ut sitt arv, underhållsbidrag och brudpengen skriver Vasmaghi. Hon menar dock också att det är självklart att inte lagen ska ha det sista avgörandet i familjers privatliv och i förhållanden utan det skall vara mellan mannen och kvinnan. Dock så ska lagen vara där för att hjälpa till med förtydligande av individuella rättigheter och social ordning. Hon menar dock att ingen lag kan tvinga en man och en kvinna att vara kära men lagen ska vara där för att skydda både mannen, kvinnan och barnen i familjen. Vasmaghi menar att familjelagen måste skrivas om och baseras på studier av verkligheten.¹⁰³

Amina Wadud

Allt fler muslimska nationer förbjuder polygami i grundlagarna och baserar detta på Koranens syn på äktenskap samt den moderna islamiska synen på giftermål skriver Wadud. Varför polygami var vanligt förr menar Wadud, var för att skydda kvinnan då hon riskerade att hamna utanför samhället om hon inte var gift. Unga kvinnor blev försörjda av sin pappa och när de sedan gifte sig blev de försörjda av sin man, skulle fadern gå bort och kvinnan vara ogift skulle det innebära att någon annan manlig släkting fick ”ta över” försörjningen av henne. Mannens jobb var att försörja kvinnan.¹⁰⁴

Om ni är rädda att inte kunna behandla de faderlösa med rättvisa, tag då [andra] kvinnor som är tillåtna för er till hustrur - två eller tre eller fyra; men [begränsa er till] en enda om ni inte tror er om att kunna behandla dem alla lika - eller [vänd er till] någon av dem som ni rättmätigt besitter. Detta gör det lättare för er att undvika partiskhet.(Koranen 4:3)¹⁰⁵

I början av sura 4:3 står det skrivet om faderlösa och då om faderlösa kvinnor skriver Wadud. Tanken med denna vers var, enligt Wadud, att man helt enkelt på detta sätt skulle skydda om en kvinna om denne blev föräldralös och då stå utan en manlig försörjare. Då skulle en man kunna ta en, två, tre eller fyra fruar för att på så sätt skydda kvinnorna från att hamna utanför samhället, skriver Wadud. Dock så är det inte alls på detta sätt idag utan män använder versen för att bekräfta sin rätt till månggifte skriver Wadud.¹⁰⁶ Enligt vers 4:3 (se ovan) får mannen bara ta mer än en fru om han vet att han kan behandla alla rättvist. Problemet med detta, skriver Wadud, är att idag avgörs vad som är rättvist genom materiella ting, ”kan en man rättvist underhålla mer än en fru?”.¹⁰⁷ Så rättvisa, skriver Wadud är det materiella, rättvisa är alltså inte hur rättvis en man är mot sina

¹⁰³ Vasmaghi, 2014, s. 66

¹⁰⁴ Wadud, Amina, *Qur'an and Woman: Rereading the Sacred Text from a Woman's Perspective*, 1999, s. 82-83

¹⁰⁵ Bernström, *An-nisa' (Kvinnan)*, 2006, Koranen 4:3

¹⁰⁶ Wadud, 1999, s. 83

¹⁰⁷ Ibid., 1999, s. 83

fruar, tiden de får spendera med sin man eller att alla fruar blir lika älskade, utan det som avgör om en man behandlar sina fruar lika är att de får exakt lika mycket av det materiella. Det är ordet rättvisa, skriver Wadud, som idag är det mest omdiskuterade. Vad är egentligen rättvisa och hur bedömer man rättvisa? skriver Wadud.¹⁰⁸ Wadud tar även upp ytterligare en vers från Koranen, sura 4 vers 129, där det står ”You are never able to be just and fair as between women ...”¹⁰⁹ i och med den här versen menar Wadud att det är det monogama äktenskapet som Koranen menar ska föregå andra äktenskap. Det är omöjligt att uppnå alla de ömsesidiga ideal som står i Koranen om mannen är splittrad mellan flera familjer skriver Wadud.¹¹⁰

Wadud tar upp tre olika argument som används av dem som hävdar polygamins kvarvarande och dessa argument menar hon går det inte att finna stöd i Koranen för. Det första är ekonomiskt, en man som har det bra ekonomiskt ska gifta sig med mer än en kvinna för att på så sätt hjälpa till i samhället där det råder ekonomisk kris med arbetslöshet och så vidare. Återigen är det tanken att det är männen som ska försörja kvinna. Detta, skriver Wadud, är en föråldrad tanke, då det i dag är fullt accepterat att kvinnor själva kan söka jobb och tjäna pengar och därför varken har eller behöver en man. Polygami är inte svaret som gör att ett samhälle klarar sig ur ekonomisk kris skriver Wadud.¹¹¹

Det andra är infertilitet, om den första frun inte kan få barn så skall mannen ha rätt att gifta sig med ytterligare en fru för att på så sätt kunna reproducera sig. Återigen skriver Wadud att det finns inga belägg för detta i Koranen, dock är det naturligt för både män och kvinnor att vilja ha barn, men i den värld där krig och förödelse pågår hela tiden så existerar det miljoner av faderslösa barn som behöver ett hem. Självklart är ens eget kött och blod viktiga men det innebär inte, skriver Wadud, att en kvinna och en man inte kan älska och ta hand om ett barn även om det inte är ens eget kött och blod.¹¹²

Det tredje och sista argumentet för polygami, som absolut inte har någon grund i Koranen utan bara baseras på mäns sexuella lust, menar Wadud, är just en mans sexuella lust. Denna lust argumenteras för på så sätt att den inte går att bli tillfredsställd med bara en kvinna utan mannen måste ha minst två och om den sexuella lusten är större än så, skall han ha rätt till tre eller till och med fyra fruar

¹⁰⁸ Wadud, 1999, 83

¹⁰⁹ Bernström, *An-nisa' (Kvinnan)*, 2006, Koranen 4:129

¹¹⁰ Wadud, 1999, s. 83

¹¹¹ Ibid., 1999, s. 84

¹¹² Ibid., 1999, s. 84-85

för att bli tillfredsställd. Och först efter fyra fruar kommer Koranens blygsamhet och självbegränsningar in skriver Wadud. Wadud anser då att det i så fall bara skulle vara kvinnan som har utvecklat återhållsamhet och självkontroll medan männen fortfarande skulle vara kvar i det djuriska tillståndet, det skulle innebära att bara hälften av mänskligheten har utvecklats ifrån det, vilket Wadud menar inte är rimligt.¹¹³

Asma Barlas

Koranen gör inte skillnad på män och kvinnor när det kommer till sexualiteten, istället skriver Barlas att det snarare är tvärt om, i Koranen står det att kvinnor och män har liknande sexuella lustar och behov, samma blygsamhet och moral skall gälla både mannen och kvinnan menar Barlas.¹¹⁴ Att påstå att Koranen är antipatriarkalisk och jämlik i dess läror kan vara problematiskt, speciellt om vi läser de delar ur Koranen som till exempel handlar om polygami. Koranen erkänner männen som auktoriteter i ett existerande patriarkat, skriver Barlas. Hon menar dock att patriarkatet existerar och att prata om det innebär inte detsamma som att förespråka det. Barlas menar också att Koranens verser om polygami har misstolkats, i realiteten menar hon att de existerar där för att vara restriktioner och inte tillåtelser. Sedan får man också komma ihåg, skriver Barlas, att inte bara ifrågasätta de misstolkningar som gjorts av Koranen utan också komma ihåg den historiska kontext som Koranen uppenbarades i på 600-talet e.v.t, med patriarkaliska stammar och så vidare.¹¹⁵ Koranens distinktion av män och kvinnor innebär inte per automatik att det privilegierar männen. Koranens syn på polygami är en av de läror som Barlas använder sig av för att visa på dessa distinktioner och hur de misstolkas för att användas till mäns fördel.¹¹⁶

De som förespråkar månggifte inom islam använder sig av profeten som exempel när de ska argumentera för polygamins kvarvarande, skriver Barlas. Problemet med detta är att profeten inte skall ses som endast en ”vanlig människa” utan profeten var både människa och ”Guds budbärare” och det var i egenskap av ”Guds budbärare” som profeten gifte sig med fler fruar. Barlas förklarar hur det kommer sig att profeten fick gifta sig med fler än fyra fruar, som är maxantalet i Koranen. Det kan bara förklaras genom att han också var Guds budbärare, varför skulle Gud annars nekat alla andra män fler fruar än fyra? Det förklaras även genom att som statschef tillkommer också plikter, plikter såsom att vara en beskyddare och i det här fallet en beskyddare för kvinnor som inte har någon annan man. Bortsett från en av fruarna så var alla andra fruar änkor, skriver Barlas. Detta

¹¹³ Wadud, 1999, s. 84-85

¹¹⁴ Barlas, Asma, *"Believing women" in Islam: unreading patriarchal interpretations of the Quran*, 2002, s.27

¹¹⁵ Barlas, 2002, s. 6

¹¹⁶ Ibid., 2002, s. 189

innebär inte att det gäller för alla män, och Koranen förespråkar generellt inte polygami skriver Barlas. Hon tillägger även att profeten sägs ha försökt hindra sin svärson att ta ytterligare en fru.¹¹⁷ Koranen begränsar inte bara polygami utan den är också till för att säkra rättvisa för kvinnan. Dock så är det en del muslimer som har hånat Koranens lära genom att till exempel skapa harem, skriver Barlas.¹¹⁸

Som tidigare nämnt så är inte polygami till för att gynna männen och kan till och med sägas istället vara till för att gynna kvinnan anser Barlas. Hon skriver att även om det kanske är konstigt i ett modernt samhälle så var polygami historiskt sätt till för ett speciellt syfte och det var att upprätthålla rättvisa och skydda föräldralösa kvinnor.¹¹⁹ I Sura 4:2 och 4:3 står det, skriver Barlas,

Återställ till de faderlösa deras egendom och sätt inte ting av lägre värde i stället för de goda ting [som tillhör dem] och förbruka inte deras egendom, sammanblandad med er egen. Detta är en mycket svår synd.¹²⁰ Om ni är rädda att inte kunna behandla de faderlösa med rättvisa, tag då [andra] kvinnor som är tillåtna för er till hustrur - två eller tre eller fyra; men [begränsa er till] en enda om ni inte tror er om att kunna behandla dem alla lika - eller (aw) [vänd er till] någon av dem som ni rättmätigt besitter. Detta gör det lättare för er att undvika partiskhet.¹²¹

Barlas påpekar att "[vänd er till] någon av dem ni rättmätigt besitter" innebär slavar och det är en restprodukt från en historisk tid då araber levde i patriarkaliska stammar på 600 talet e.v.t. och det är också den historiska tiden som Koranens huvudlinjer är påverkade av. Barlas skriver om ordet "aw" som här har översatts till "eller" och att det kan vara felaktigt. Hon menar att "aw" kan istället översättas till "alltså" vilket då skulle ändra på innebörden av meningen menar Barlas. Hon säger att istället ska man läsa sista meningen på detta sätt, "alltså (aw) vända er till den ni redan besitter" och då skriver Barlas att Koranens innebörd istället blir att uppmuntra männen att stanna vid sin första fru.¹²² Och även om man inte skulle acceptera denna översättning, skriver Barlas, så är poängen fortfarande att denna vers kom till för att skydda kvinnliga faderlösa i en tid av elände och krig. Hon skriver att Koranen är tydlig när det gäller män i polygama äktenskap, en man kan aldrig vara rättvis i ett månggifte hur mycket han än försöker.¹²³

¹¹⁷ Barlas, 2002, s. 124

¹¹⁸ Ibid., 2002, s. 156

¹¹⁹ Ibid., 2002, s. 190

¹²⁰ Bernström, *An-nisa' (Kvinnan)*, 2006, koranen 4:2

¹²¹ Ibid., 2006, koranen 4:3

¹²² Barlas, 2002, s. 190-191

¹²³ Ibid., 2002, s. 191

Koranen är tydlig, anser Barlas, även om en man har goda avsikter så går det inte att behandla kvinnorna rättvist i ett månggifte. Detta står tydligt i Koranen då Gud inte skapade mannen med två hjärtan, detta innebär att en man inte kan älska två kvinnor lika mycket. De som förespråkar polygami, skriver Barlas, använder sig av argument som att det är ekonomiskt för samhället, om en kvinna inte kan få barn och att en man har en större sexuell lust än kvinnan. Och visst är det så menar Barlas att det kan vara accepterat med polygami, om det accepteras av kvinnorna, för att skydda dem och ge dem sexuell tillgång i en tid då kvinnorna är fler än männen, dock är detta inget som förespråkas i Koranen. Hon menar att vare sig kvinnor eller mäns sexuella behov finns med i Koranen och absolut inte i samband med polygami. Koranen har bara med polygami för att skydda och visa rättvisa mot föräldralösa kvinnor.¹²⁴

Barlas skriver att Koranen inte nämner de sexuella behoven eller att polygami skulle vara ett privilegium för män utan snarare tvärt om då Koranen först begränsar antalet till max fyra fruar och sedan begränsade att månggifte endast får göras med föräldralösa barn och därför är polygami en uppsättning av väl specificerade och stränga kriterier. Polygami är inte Koranens ideal då den förmanar män att gifta sig med *en* fru då en man inte kan vara rättvis till mer än en kvinna. Barlas fortsätter och menar att det är de troende av Koranens läror som måste vara villiga att läsa om verserna och visa på argument som är emot den generaliserade modellen av polygami.¹²⁵ Koranen tillåter polygami i vissa särskilda fall men då med kraven att, gifter sig en man med mer än en kvinna så måste han enligt Koranen behandla dem alla rättvist. Koranen nämner dock att detta är en omöjlighet och att man aldrig kan behandla alla rättvis och därför är det på denna grund som Koranen förespråkar monogami skriver Barlas.¹²⁶

¹²⁴ Barlas, 2002, s. 191

¹²⁵ Ibid., 2002, s. 192

¹²⁶ Ibid., 2002, s. 190,198

Vilka argument används av de muslimska feministiska författarna för polygamins kvarvarande eller avskaffande?

Enligt Vasmaghi så anses ofta muslimer som de som lade grunden för polygami. Hon menar dock att det fanns långt innan islam och att det mycket väl kunde ha varit judarna som influerat araberna till månggifte. Mernissi tar också upp det historiska perspektivet i ett av sina argument och menar att polygami är en kvarleva från historisk tid och var då och är ännu idag bara ett redskap för att tämja kvinnorna. Mernissi ser ingen annan anledning till varför polygami skulle vara kvar i lagarna. Historiker menar att under tidens gång har människocivilisationen ständigt utvecklats från barbari och råhet till ett mer civiliserat samhälle. Mernissi menar dock att skulle detta stämma så skulle det innebära att bara hälften av mänskligheten har frångått detta barbari då polygami fortfarande finns kvar i lagarna. Ett av argumenten för polygamins kvarvarande är männens sexuella lustar, vilket Mernissi menar då skulle innebära att barbari fortfarande existerar bland hälften av mänskligheten.

Barlas menar att det är tack vare historien som man inte bara ska ifrågasätta misstolkningarna som gjorts av Koranen utan även ta i beaktning i vilken historisk kontext Koranen uppenbarades.

Vasmaghi menar att under historiens gång har det existerat primitiva lagar som i dag inte följs, varför följs då något så primitivt som polygami som också uppenbarades under profetens tid. Barlas skriver att problemet är att de som förespråkar polygami och använder sig av profeten som argument missar att profeten inte kan ses som en ”vanlig” människa. Detta då han också var Guds budbärare och varför just han fick gifta sig med fler än 4 fruar kan bara förklaras, menar Barlas, på så sätt att han som Guds budbärare och statschef hade förpliktelser mot sitt folk vilket innebar att han skulle skydda folket.

Under profetens tid var det männens plikt att skydda kvinnan, skriver Wadud, idag är det inte på samma sätt då det är vanligt att kvinnor själva jobbar och därför varken vill ha eller behöver en man. I det moderna samhället tar kvinnan hand om hushållet, barnen och jobbar extra och enligt de rättsliga böckerna behöver en kvinna inte göra något av det, men skulle de inte göra det, menar Vasmaghi, skulle samhället stanna av. Därför menar hon att det inte alltid går att följa de gamla lagarna och traditionerna i modern tid. Hon menar att varken de rättsliga böckerna eller iranska lagarna är anpassade till en modern tid. Vasmaghi menar att lagarna och traditionerna som härstammar från profetens tid inte går att applicera på hur människor lever i dag.

I dag är familjestrukturerna helt annorlunda än de var under profetens tid. Ett tillägg som gjorts i Iran, skriver Vasmaghi, är att det i familjelagen finns nio olika paragrafer där någon av dessa måste uppfyllas om mannen vill gifta sig med fler än en fru. Åtta av dem är beslut från domstolen och ett

av dem är kravet på att kvinnan måste godkänna det nya giftermålet (se Vasmaghi ovan). Problemet skriver Vasmaghi är att dessa paragrafer inte stöds i *sharia* och därför inte efterföljs. Dock ifrågasätter Vasmaghi det argumentet, då hon menar att lagar är till för att skydda människor ifrån att ta skada vilket hon menar att polygama äktenskap gör om de inte lyder under någon av de nio paragraferna. Mernissi menar också att muslimska äktenskapsförordningen ständig är i fara så länge polygami får existera bland de juridiska lagarna. Män kommer, i egenskap av att ha fler fruar, inte ha rättvisa känslor för alla sina fruar, trots att detta är ett krav i Koranen vid polygama äktenskap.

Vasmaghi menar att om de nio paragraferna skulle efterföljas, så ser hon inget problem med att polygama äktenskap får existera. Om en kvinna till exempel inte kan utföra de sexuella plikterna som kommer med ett äktenskap, inte kan få barn eller lider av någon sjukdom så innebär det att mannen i äktenskapet lider mer än frun, vilket kommer att resultera i att ett sådant äktenskap inte är hållbart. Istället för att mannen skiljer sig från den första frun så kan han då gifta sig med en ny fru skriver Vasmaghi. Wadud har dock en annan mening i det här fallet än Vasmaghi har, och Wadud skriver att om en kvinna inte kan få barn så finns det inte något som helst stöd i Koranen att en man har rätt att gifta sig med ytterligare en kvinna. Wadud menar istället att samhället i dag ser ut på det sättet att det finns miljoner föräldralösa barn att adoptera och även om det inte går att jämför med sitt eget kött och blod så menar hon att det fortfarande går att älska det barnet ändå.

Mernissi skriver att polygami ger bara männen rätt att tillfredsställa sina behov och på samma gång kränka och inte alls tar hänsyn till kvinnornas behov. Kvinnorna blir objekt som bara ska vara ”medel som ska helga ändamålet”. Både Barlas och Mernissi menar att det inte finns något som talar för att män skulle ha en större sexuell lust än kvinnor och därför frågar de sig hur det kommer sig att männen har rätt till fyra fruar och frun i värsta fall får dela honom med tre andra? Barlas skriver dock att hon förstår att polygami kan fungera i en tid då männen är färre än kvinnorna och då är det för kvinnornas skull då de ska, om de accepterar det, få sexuell tillgång. Dock är detta inte något som förespråkas i Koranen, skriver Barlas. Mernissi menar att polygami bara förstärker männens förtryck på kvinnan och sin syn som den primära sexuella varelsen medan kvinnan istället blir en varelse som endast är till för att behaga mannen. Även Wadud tar upp argumentet om mäns sexuella lust och menar att ett sådant argument skulle innebära att kvinnan har utvecklat återhållsamhet och självkontroll medan männen fortfarande skulle vara kvar i det djuriska tillståndet. Hon menar att det inte är rimligt att bara hälften av mänskligheten skulle ha utvecklats ifrån det stadiet.

Det är en allmän missuppfattning skriver Barlas att polygami skulle vara en mans privilegium. Detta stämmer inte, utan det versen i Koranen handlar om är skyddandet av kvinnor och framför allt faderlösa kvinnor. Vers 4:3 tillåter män att gifta sig med mer än en fru om han behandlar dem rättvist, vilket han inte kan enligt Koranen, skriver Barlas. Även Wadud är inne på det, att om det enda kravet är att en man ska behandla sina fruar rättvist för att kunna gifta sig med fler, är frågan hur bedöms rättvist? Polygami har aldrig varit Koranens ideal för ett äktenskap, skriver Barlas.

Mernissi menar att det är en omöjlighet för en man att vara rättvis mot mer än en fru, i sura 4:3 står det att en man som ingår i ett polygamt förhållande måste vara rättvis mot alla sina fruar. Är han inte rättvis så är det bättre att han håller sig till en fru. Även Barlas menar att det står i Koranen att en man aldrig kan vara rättvis mot mer än en kvinna. Det är vi muslimer som måste vara villiga att läsa Koranens verser på ett sådant sätt som motsäger sig de generaliserade modellen av polygami i islam skriver Barlas. Vasmaghi menar att i Koranen i sura 4:3 så förordnas det att om en man inte kan vara rättvis mot alla sina fruar, så ska han bara gifta sig med en. Detta, menar Vasmaghi, innebär att Koranen inte uppmuntrar muslimer till polygama äktenskap.

Även det Mernissi frågar sig är hur man bedömer rättvisa? Hon tar också upp sura 4:129 där det står att du som man inte kan vara rättvis mot alla dina fruar, hur mycket du än försöker. Därför menar hon att Koranen inte rättfärdigar månggifte även om det finns kvar i lagen. Även Wadud tar upp vers 4:129 där hon menar att i och med denna vers säger Koranen att monogami ska föregå alla andra äktenskap. Det är omöjligt för en man att uppnå alla de ömsesidiga ideal som står i Koranen om mannen är splittrad på flera familjer, skriver Wadud. Även Vasmaghi är inne på det, att om en man gifter sig med mer än en fru och inte behandlar dem rättvist så begår mannen ett brott. Vasmaghi menar att budskapet i Koranen inte är till för dem som vet att de kan klara av att behandla mer än en fru rättvist, utan för dem som är osäkra. Om de är osäkra och ändå gifter sig och då behandlar sina fruar orättvist så bryter de mot lagen. För de som känner sig osäkra på om de kan behandla alla sin fruar rättvist gäller det att begränsa sig till en fru, skriver Vasmaghi. Även hon menar att enligt Koranen är polygama äktenskap inte att föredra. Vasmaghi skriver dock att giftermål i sig uppmuntras av Koranen då det hindrar människor från att göra något som är förbjudet.

Vasmaghi menar att de rättsliga böckerna är bristfälliga i hur man ska gå tillväga om en man bryter mot rättvisan i ett polygamt förhållande. Jurister har problematiserat ordet rättvist och på så sätt har de kommit fram till att en man som är gift med fler fruar än en måste spendera lika många nätter med varje enskild fru för att på så sätt vara rättvis. Återigen baserar man detta på historien då

profeten själv gjorde på detta viset. Mernissi menar att tack vare att månggifte får fortsätta att existera i de Gudomliga lagarna (*sharia*) innebär det att det även existerar i monogama äktenskap och då i form av hotelser från mannen vid gräl och så vidare. Slutsatser, skriver Vasmaghi, är dock att den traditionella familjelagen (statens lag) som finns inte stämmer överens med den moderna familjen då samhället har förändrats men inte lagarna.

Barlas menar att i sura 4:2 och 4:3 handlar polygami om faderlösa kvinnor och inget annat. Och detta kommer från en tid då män dog i krig och gjorde att kvinnor riskerade att bli faderlösa och stå utan skydd. Barlas menar också att det finns en del tolkningsfel i Koranen, till exempel som ordet ”aw” som översätts som ”eller”. Här menar Barlas att om det istället skulle översättas med ”därför skall” så innebär det att versen får en helt annan mening och att männen då istället uppmuntras att bara gifta sig med en fru. Wadud skriver att 4:3 idag bara används av män som vill bekräfta att polygama äktenskap är deras rättighet och använder Koranen som ”bevis”. Även Wadud likt Barlas menar att 4:3 handlar om den historiska tiden då många kvinnor blev faderlösa och tanken då var att en redan gift man skulle kunna gifta sig med en, två, tre eller fyra fruar för att på så sätt hjälpa de faderlösa kvinnorna och skydda dem.

Vasmaghi menar att ett förslag är att om en man vill gifta sig med ytterligare en fru så kan inte detta registreras om inte, antingen första frun eller en domstol godkänner detta. Skulle en man bryta mot dessa regler innebär det att den första frun kan skiljas och vid skilsmässan har hon rätt att få ut sitt arv, underhållsbidrag och brudpengen. Familjelagen, den lag som stiftats av parlamentet, måste skrivas om och baseras på studier av verkligheten. *Sharia*, guds lag kan inte skrivas om utan bara omtolkas enligt Vasmaghi. Mernissi skriver att under de senaste två generationerna har kvinnor skaffat sig hög utbildning och tack vare det försvinner alltmer förtrycket av muslimska kvinnor i samhället. De högt utbildade kvinnorna vågar ifrågasätta system som förtrycker kvinnor. Dock skriver Mernissi att tack vare det har det skapats två olika grupper i arabländerna, den ena gruppen består av högt utbildade kvinnor från överklassen och den andra gruppen av män från landet och de lägre klasserna. Skillnaden är dock att männen från landet har både staten och Guds talan på sin sida, då det bara är män som har rätt att tolka lagar och regler.

Hur ska man enligt de muslimska feministiska författarna se polygami i det moderna islam?

Som ni märker så liknar författarna varandra i sina argument och de skiljer sig inte särskilt mycket åt. Dock så finns det vissa argument som skiljer dem åt. Mernissi skriver att en bidragande orsak till att polygami minskar statistiskt är att kvinnor de senaste generationerna skaffat sig högre utbildning

och på så sätt fått en större möjlighet till att både kunna försörja sig själva och ifrågasätta de system som förtrycker kvinnor.

Alla fyra författarna menar att polygami är en förlegad kvarleva från profetens tid som inte går att applicera i ett modernt samhälle. Och att tillåta polygamins framväxt i ett modernt samhälle är ociviliserat och barbariskt menar Mernissi. De primitiva lagar som fanns under profetens tid är det dags att släppa såsom det gjorts med många andra primitiva lagar menar Vasmaghi. De passar inte i ett modernt samhälle. Att jämföra profeten med vanliga män i det moderna samhället går inte då han inte var en "vanlig människa" menar Barlas. Män behöver inte längre skydda kvinnan som de gjorde under profetens tid, dagens kvinnor kan själva arbeta och är självständiga menar Wadud. Författarna är alltså inne på liknande argument, ett slags evolutionärt argument, där de helt enkelt menar att när tolkningar görs av Koranen så bör man ha i åtanke och ta hänsyn till den historiska utvecklingen som har skett. Samhället förändras och för att Koranens budskap ska vara giltigt i alla tider, vilket alla författarna är överens om, så måste budskapet också anpassas till olika tiders kulturella förutsättningar. Förtydligande, ingen av författarna menar att Koranen inte är giltig, utan istället är det de som tolkar den har tolkat fel och därför bör Koranens suror tolkas utifrån ett samtida perspektiv och glömma de historiska tolkningarna av det.

Vasmaghi menar liknande som Wadud, då hon skriver att i det moderna samhället är det kvinnan som tar hand om hushållet, barnen och jobbar extra. Vasmaghi menar att det i de rättsliga böckerna inte står något om detta utan tvärtom så är det männen som skall göra dessa plikter. Skulle kvinnan i det moderna samhället sluta upp med dessa göromål så skulle samhället stanna upp. Här följer männen inte lagarna, varför ska de då göra det med polygami, är det rättvisa när mannens enda krav är att de spenderar lika många nätter med varje fru? Lagarna är inte anpassade för en modern tid skriver Vasmaghi. Polygami är baserad på gamla lagar och traditioner och det går inte att applicera dem på dagens människor. De paragrafer som är skapade för att skydda kvinnan mot polygama äktenskap stöds inte i *sharia* och därför behöver inte männen följa dem skriver Vasmaghi.

De paragrafer (se rubrik Sedigheh Vasmaghi) som Vasmaghi nämner, avskaffar inte polygami men gör det säkrare för en kvinna att inte ofrivilligt råka ut för att hennes man gifter sig med ytterligare en fru. Vasmaghi menar också att om paragraferna efterföljs så ser hon inget problem i polygama äktenskap. Vasmaghi tar upp ett förslag om att vill en man gifta sig med ytterligare en kvinna så måste antingen första frun eller en domstol godkänna det, och det ska inte kunna registreras om inte mannen har något av dessa två godkännanden. Här skiljer hon sig från de andra författarna. Mernissi skriver till exempel att den muslimska äktenskapsförordningen ständigt är i fara så länge

polygami får existera överhuvudtaget i de juridiska lagarna. Även Wadud skriver att polygami ska avskaffas då hon menar att det i dagens samhälle finns andra lösningar än polygami på de problem som Vasmaghi tar upp i paragraferna. Viktigt att komma ihåg är att Wadud är född och uppväxt i USA medan Vasmaghi är uppvuxen i Iran där islam är lag. Författarnas olika syn är som nämnts tidigare i teoridelen, att de kommer från olika sociala kontexter och där religionen ter sig olika på grund av de sociala fenomenen.

Ytterligare ett argument som författarna ofta använder sig av är en slags historisk kontextualisering. De menar att polygamin fungerade i ett klansamhälle där det fyllde en funktion i att skydda änkor och föräldralösa barn då det inte fanns någon välfärdsstat som kunde göra detta. Kontextualisering ligger nära det evolutionära men har en lite annorlunda twist då det mer fokuserar på funktionen än förändringen.

Polygami är inte männens rätt, skriver Mernissi. Att de skulle ha ett sådant stort sexuellt behov att de skulle behöva mer än en fru är felaktigt och kränkande mot kvinnor. Polygami i dagens samhälle förstärker bara männens tro om att de är den primära sexuella varelsen och förtrycket mot kvinnan finns kvar. Kvinnan är inte ett objekt. Män har inte ett större sexuellt behov än kvinnor skriver både Barlas och Mernissi och därför frågar de sig varför polygami bara är för män? Barlas är dock ibland inne på samma spår som Vasmaghi och menar att hon kan förstå att polygami kan vara ett alternativ i en tid då männen skulle vara färre än kvinnorna och om kvinnorna då skulle acceptera det. Wadud menar att argumentet att män skulle ha högre sexuell lust än en kvinna bara gör dem till djur istället och att bara hälften av mänskligheten skulle ha utvecklats ifrån det, vilket hon menar är osannolikt. Alla fyra författarna är inne på att polygami aldrig har varit och inte heller nu är Koranens ideal för äktenskap.

Skiljer sig författarnas åsikter åt?

Alla författare ifrågasätter hur man bedömer rättvisa, vad är rättvist och vem har rätten att döma vad som är rättvist? Vasmaghi menar att budskapet i Koranen, vers 3 sura 4, inte är till för dem som vet hur man behandlar sin fru rättvist utan för dem som inte vet. Om de som inte vet ändå gifter sig med fler och bryter mot rättvisan så begår de ett brott. Wadud menar att det är omöjligt för en man att ha mer än en fru då det är omöjligt att följa alla de ideal som Koranen punktar upp som krav för ett äktenskap.

Mernissi skriver att polygamins kvarvarande i lagarna gör att det även existerar i monogama äktenskap i dagens samhällen. Män har en tendens att hota med en ny fru då och då berättar

Mernissi. Och Vasmaghi skriver att jurister har haft problem med ordet rättvisa men kommit fram till att en man är rättvis om han spenderar lika många nätter med varje enskild fru. Återigen baseras det på profetens tid och hon menar att det inte går att jämföra med dagens moderna samhälle. Samhället har förändrats, tyvärr inte lagarna, skriver Vasmaghi.

Både Barlas och Wadud menar att 4:3 är feltolkad eller misstolkad av framför allt män som menar att det är deras rättighet att ingå månggifte. Barlas och Wadud menar att en nytolkning skulle behövas. De skriver att polygami handlar om faderlösa kvinnor som behöver beskydd, detta beskydd är inget som behövs längre, skriver de, då kvinnor i ett modernt muslimskt samhälle själva jobbar och inte behöver skyddet från män längre.

Detta är ytterligare ett argument som alla fyra är inne och berör vid, ett slags rättviseargument som innebär att om Gud är rättvis, vilket går att generalisera och säga att alla muslimer anser att Gud är rättvis, men vad är rättvist? Och om man anser att det är orättvist att män får gifta sig med upp till fyra fruar så borde slutsatsen bli att det inte kan ha varit Guds avsikt, alla författarna lutar sig ändå mot att mena just detta. Och det gör de genom att ta upp just om de faderlösa, som jag tog upp tidigare. Den som utskiljer sig mest här är återigen Vasmaghi som menar att polygami ändå kan vara rättvist om kvinnan inte är kapabel till att göra mannen lycklig.

Ett argument som författarna tar upp och som går att koppla till både det evolutionära och det kontextuella och rättviseargumenterna är Koranens ”anda”. Där de menar att om (vilket författarna är överens om att det är) koranen är Guds ord så måste budskapet vara rättvist. Är det inte det och det förefaller orättvist så måste verserna vara feltolkade. Fokus här är, bland författarna, på Koranens anda istället för vad det står bokstavligen i den.

Avslutande analys

De fyra feministiska författarna skriver alla om polygamin och dess avskaffande. Ingen av kvinnorna är för polygami även om de mer eller mindre tycker att polygami bör avskaffas. Vad jag kan urskilja är att det finns en tydlig skillnad mellan Vasmaghi och Wadud, som jag har påpekat tidigare och som är en viktig skiljelinje mellan alla fyra, är att Wadud från början växte upp i USA med en metodistpräst till far för att sedan konvertera till islam. I min teori skriver jag om sociala kontexter och hur människor ser på världen beroende på vilka sociala och historiska kontexter de växer upp i. Wadud kommer från USA och hon gästföreläser runt om i världen, men har vuxit upp i USA med en utbildning och en social påverkan just från USA.

Så skillnaden mellan Wadud och de andra tre är att de föddes ”in” i islam och de har växt upp i länder där islam är utbredd. I resultatdelen kan man se tydligt att Wadud ser avskaffandet av polygami som självklart, men då ska man komma ihåg att de kulturella och ideologiska åsikterna är påverkade av historien. Att människor påverkas av samhället runtomkring är självklart och att vi förstår världen annorlunda beroende på var ifrån vi kommer är för mig självklart. I skrivandet av uppsatsen så kom jag fram till den svårigheten som finns i att försöka sätta sig in i en annan kulturs sätt att tänka och se på saker. Det var viktigt för mig och uppsatsen att ändå försöka sätta mig in i deras tänk. Även om det skiljer sig mellan Wadud och Vasmaghi så finns det också många likheter mellan dem, vilket är intressant. Att Wadud är mer frispråkig och vågar säga vad hon tycker i klarare kontext i sin bok än vad de andra tre gör är tydligt. Detta kan bero på att till exempel Vasmaghi och även de andra två kvinnorna, Mernissi och Balas, kommer från länder där islam påverkar dem mycket, precis som kristendomen påverkar USA. Och denna påverkan kan göra att de känner att de måste börja någonstans för att inte de ska bli totalt utfrysade från samhället.

Jag tar upp Svenssons avhandling *Women's human rights and Islam : a study of three attempts at accommodation muslimska* under rubriken tidigare forskning och där nämner jag just problematiken att även om alla fyra författarna är och berör vid förbjudet område så håller de sig ändå inom gränserna. I alla fall till viss del, vi får inte glömma att Vasmaghi just nu lever i Sverige och har flytt från Iran (se rubrik: Bakgrund, Sedigheh Vasmaghi). Svensson skriver att om författarna skulle förkasta exempelvis Koranen skulle detta innebära en utfrysning från den islamska diskursen och därmed skulle de förlora sin möjlighet att påverka islam i den riktning de vill. För att författarna ska få sin röst hörd måste de anpassa sig till de sociala strukturer som existerar i de muslimska länderna.

Ingen av författarna förespråkar polygami och alla fyra menar att det egentligen inte handlar om mäns rätt till månggifte utan istället var versen till för att skydda kvinnan under en tid då kvinnor var utsatta och männen krigade. Polygami möjliggjorde då att kvinnan ändå kunde gifta sig trots att de kunde vara faderlösa eller änkor.

Det argumentet som Vasmaghi tog upp med de olika paragraferna som skulle kunna möjliggöra polygami används ständigt av män som förespråkar polygamins kvarvarande. Vasmaghi menar att skulle de efterföljas så skulle det vara ett fungerande system där män kan gifta sig med fler och samtidigt skydda kvinnan på så sätt att hon får fortsätta vara gift med mannen. Vasmaghi menar att det ska vara möjligt för en man att gifta sig med flera om det godkänns av antingen kvinnan eller en domstol. Det man då får ha i åtanke är vilken kontext Vasmaghi ursprungligen är ifrån, Iran, där

islamisk rättslagstiftning styr. Skulle hon då vara för ”extrem” i sina åsikter skulle hon inte kunna göra sin röst hörd i den islamiska diskursen.

Käll- och litteraturförteckning

Källor:

Barlas, Asma, *"Believing women" in Islam: unreading patriarchal interpretations of the Quran*, University of Texas Press, Austin, Tex., 2002

Bernström, Knut Mohammed, *An-nisa' (Kvinnan)*, Koranensbudskap.se, IslamGuiden, Popirus förlag Ab, 2006

<http://www.Koranensbudskap.se/translations.aspx?chapterID=4&langID=>, hämtad 2016-04-03

Mernissi, Fatima., *The forgotten queens of Islam*, Polity Press, Cambridge, 1993

Mernissi, Fatima, *Islam and democracy: fear of the modern world*, 2. ed., Perseus Publishing, Cambridge, Mass., 2002

Mernissi, Fatima., *Beyond the veil: male-female dynamics in Muslim society*, New ed., Saqi, London, 2011

Vasmaghi, Sedigheh, Ashna, Mr & Kreyenbroek, Philip G., *Women, jurisprudence, Islam*, Harrassowitz Verlag, Wiesbaden, 2014

Litteratur:

Esposito, John L & DeLong-Bas, Natana J, *Women in Muslim family law*, 2. ed., Syracuse University Press, Syracuse, N. Y., 2001

Eva Pförtl, *Muslim women between secular state and religion*, International Review of Sociology, 2012, <http://dx.doi.org/10.1080/03906701.2011.581805>, hämtad 2016-04-2

Gill, Rosalind. Discourse Analysis. (2000). I Martin W. Bauer, & G. Gaskell (red.), *Qualitative Researching with Text, Image and Sound*. (s. 173-191). London, England: SAGE Publications Ltd. doi: <http://dx.doi.org/10.4135/9781849209731.n10>

Hjärpe, Jan. *Omvärldsbildning : [ABFs Internationella Verksamhet]. Islam Och Traditionen : Religion I Förändring*. Näveksvarn: Trädet, 2002.

Lindgren, Simon. Textanalys. I Fangen, Katrine & Sellerberg, Ann-Mari (red.), *Många möjliga metoder*, 1. uppl., Studentlitteratur, Lund, 2011

Mernissi, Fatima, *Shahrazad reser västerut: olika kulturer, olika harem*, Norstedt, Stockholm, 2002

Svensson, Jonas, *Women's human rights and Islam: a study of three attempts at accommodation*, Almqvist & Wiksell International, Diss. Lund : Univ. : 2001, Stockholm, 2000

Svensson, Jonas, *Muslimsk feminism: några exempel*, Teologiska institutionen, Univ., Lund, 1996

Webbadresser

Asmabarlas.com, Bio/C.V.,

<http://www.asmabarlas.com/cv.html>, hämtad 2016-04-29

Advokatsamfundet.se, *Sedigheh Vasmaghi utmanar Irans system inifrån*,

<https://www.advokatsamfundet.se/Advokaten/Tidningsnummer/2014/Nr-2-2014-Argang-80/Sedigheh-Vasmaghi-utmanar-Irans-system-inifran/>, hämtad 2016-04-20

Icarusfilms.com, *Islam Unknown: Participant Biographie*,

<http://icarusfilms.com/new2012/islam2.html>, hämtad 2016-04-29

Ne.se, *Fatima Mernissi*,

<http://www.ne.se.bibl.proxy.hj.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/fatima-mernissi>, hämtad 2016-04-20

Pbs.org, *Interview Amina Wadud*,

<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/muslims/interviews/wadud.html>, hämtad 2016-04-29

Resetdoc.org, *Amina Wadud, portrait of a Muslim feminist*,

<http://www.resetdoc.org/story/00000022177>, hämtad 2016-04-29

Schacht, J.; Layish, A.; Shaham, R.; Ansari, Ghaus; Otto, J.M.; Pompe, S.; Knappert, J.; Boyd, Jean. "Nikah", *Encyclopaedia of Islam, Second Edition*. Edited by: P. Bearman, Th. Bianquis, C.E. Bosworth, E van Donzel, W.P. Heinrichs, Brill Online, 2016. Reference. Lund University.

http://referenceworks.brillonline.com.ludwig.lub.lu.se/entries/encyclopaedia-of-islam-2/nikah-COM_0863, hämtad 2016-04-26

Svd.se, *Sedigheh Vasmaghi ny fristadsförfattare i Uppsala*,

<http://www.svd.se/sedigheh-vasmaghi-ny-fristadsforfattare-i-uppsala>, hämtad 2016-04-20

Sveriges riksdag, *Om brott mot familj*,

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/brottsbalk-1962700_sfs-1962-700, hämtad 2016-05-09

Sistersinislam.org, *The SIS story*,

<http://www.sistersinislam.org.my/page.php?35>, hämtad 2016-05-03

Theguardian.com, *Fatima Mernissi obituary*,

<http://www.theguardian.com/world/2015/dec/18/fatima-mernissi-obituary>, hämtad 2016-04-20

Theguardian.com, *Asma, Bralas*,

<http://www.theguardian.com/profile/asma-barlas>, hämtad 2016-04-29

Uppsalaforum.uu.se, *Sedigheh Vasmaghi*,

<http://www.uppsalaforum.uu.se/visiting-fellows-programme/previous-fellows/sedigheh-vasmaghi/>,
hämtad 2016-04-20

Wheelercentre.com, *Asma Barlas: On Women, Equality and the Qur'an*,
<http://www.wheelercentre.com/notes/6e11e7d0a501>, hämtad 2016-04-29

Wisemuslimwomen.org, *Asma Barlas*,
http://www.wisemuslimwomen.org/muslimwomen/bio/asma_barlas/, hämtad 2016-04-29

Wisemuslimwomen.org, *Amina Wadud*,
http://www.wisemuslimwomen.org/muslimwomen/bio/amina_wadud/, hämtad 2016-04-29

Bilaga 1: Didaktisk förankring

I dagens samhälle där rädslan och fördomarna kommer från alla sorters medier är det upp till oss lärare att påvisa att likheterna mellan våra samhällen inte skiljer sig så mycket som vissa vill få oss att tro. Islam har länge varit och är till viss del fortfarande något främmande och rädslan för det främmande är en naturlig del i människors liv. Att då som lärare ta upp islam i sin undervisning och påvisa både på likheter och skillnader mellan dem och oss. Att olika kulturer ser på saker på olika sätt är naturligt och viktigt för eleverna att förstå. Att då även ta upp att det finns feminister inom Islam är viktigt och påvisa att alla inte tolkar Koranen på samma sätt och som Svensson nämner att det inte går att se på islam som EN religion utan snarare islam som något uppdelat i olika inriktningar.

Den här studien är till för att påvisa, både hur muslimska feminister ser på polygami inom islam, och hur de anser att man skall tolka Koranen, lagarna och hur de från ett kvinnligt perspektiv menar att Koranen inte alls är patriarkalisk utan att det istället är männen som tolkat Koranen som då gjort den patriarkalisk. Det är männen som alltid har haft företräde tolka Koranen. Den här uppsatsen visar på att det dock inte behöver vara så.

Det är män som skriver historien, från kungar till påvar till imamer. Detta gör det viktigt att man i klassrummet och som lärare kan visa att det, trots detta, finns de som inte håller tyst och accepterar det ”gamla” sättet. Traditionen är att det är män som skriver historien, något som allt mer förändras med tiden. Men fram till den dagen då kön inte spelar någon roll, så är det viktigt att ta upp feminism och genus i skolan på alla samhällsnivåer.